

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De civitate dei

Augustinus, Aurelius

[Freiburg im Breisgau], 1494

[Liber XIV]

[urn:nbn:de:bsz:31-313420](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313420)

Unde 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Libe

corp sine dolore anu musq sine prurbarioe sit.

Caro hinc ab alia carne

1. Cor. 15. Stoicos atq d sumū bonū hoīs in aīo ponūt fm spm̄ viuere: qz t hoīs aīus qd ē nisi spūs? S3 sic loquit sc̄ptura dīna: fm carnē viuere vtriqz mō stranē. Carnē q̄ppe appellat nō solū corp̄us terrenū atqz mortalē aīantē: veluti cū dicit. Nō oīs caro eadē caro: s̄ alia qdē hoīs: alia at caro pecoris: alia voluc̄: alia pisciū: s̄ alijs mult̄ modis creatiōe hui⁹ noīs vtit̄: inf̄ q̄s varios locutiōnis modos. sc̄pe etiā ipm̄ hoīem. i. nām hoīs carnē nūcupat: nō locutiōis a pte totū: q̄le est.

Rom. 3. Ex opib⁹ legis nō iustificabit̄ oīs caro. Quid em̄ hic voluit intelligi nisi oīs hoīes: qd̄ apt⁹ paulopost ait. In lege nemo iustificabit̄. Et ad galathas. Sciētes atqz nō iustificabit̄ hō ex opibus legis. Scdm̄ h̄ intelligit̄. Et vbi caro fctm̄ ē id ē hō. Qd̄ nō recte accipiētes qd̄ purauerūt xpo hūanā aīaz d̄fuisse. Sic ei a toto ps accipit̄ vbi marie magdalene vba ī euāgelio legūt̄ dicent̄. Tulerūt d̄m̄ meū: t nescio vbi posuerūt eū. cū d̄ sola xpi carnē loq̄ret̄: quā p̄fecto sepulcra d̄ monum̄to purabat̄ ablatā: ita t a pte totū carnē noīata itelligit̄ hō. sic ea sūt q̄ sup̄ cōmēo rauimus. Lū igit̄ mult̄ modis q̄s p̄scrutari et colligē longū ē: dīna sc̄ptura nūcupet carnē qd̄ sit fm̄ carnē viuē: qd̄ p̄fecto malū est: cū ipa carnis nā nō sit malū vt indagare possum⁹ inspicī am̄ diligēt̄ illū locū epl̄e pauli apl̄i: quā scripsit ad galathas: vbi ait. Manifesta aut̄ sūt opa carnis: q̄ sūt fornicatiōes: imundicie: luxurie: idoloꝝ fuitus: veneficia: inimicicie: p̄tentiōes emulatōes: aīostates: dissentiōes: hereses: iuidie: ebrietates: cōmessatiōes: t his s̄ilia: q̄ p̄dicō vobis sic p̄dixi: qm̄ q̄ talia agūt̄ regnū dei nō possidebūt. Iste totus epl̄e aplice locus q̄ntū ad rē p̄ntē satis esse videbit̄ p̄sideratus poterit hāc dissoluere q̄stionē qd̄ sit fm̄ carnē viuē. In opibus nāqz carnis q̄ manifesta esse dixit: eaqz cōmēo: ara dānauit: nō illa tñ inuenimus q̄ ad voluptatē p̄tinet̄ carnis: sicuti s̄ fornicatiōes: imundicie: luxurie: ebrietates: cōmessatiōes: verū etiā illa q̄b⁹ aī vitia demonstrant̄ a voluptate carnis aliena. Quis em̄ fuitutē q̄ idolis exhibet̄: veneficia: inimicicias: p̄tentiōes: emulatōes: aīostates: dissentiōes: hereses: iuidias: nō potius intelligat̄ aī vitia esse q̄ carnis: q̄siq̄ dem fieri p̄t: vt p̄pter idolatriā vel heresis alicui⁹ errorē a voluptatē carnē t̄p̄et̄: t tñ etiā tūc hō q̄uis carnis libidines p̄tinet̄ atqz cobibere videat̄: fm̄ carnē viuere: hac aplica auēte cōuincit̄: t in eo q̄ abstinēt a voluptatib⁹ carnis dānabilia opa carnis agere demonstrat̄. Quis inimicicias nō in aīo habeat̄: aut q̄s ita loquat̄ vt inimico suo vel quē putat inimicū dicat̄ malā carnē ac nō poti⁹ malū aīm habere aduersus

me: Postremo sic carnalitates: vt ita dicā: si q̄s audisset nō dubitaret carnī tribuere ita nō dubitat aīostates ad aīm p̄tinerē. Cur ḡ hēc oīa t̄ his similia: doctor gentiū in fide et veritate opa carnis appellat: nisi qz eo locutiōis mō q̄ totū significat a pte: ipm̄ hoīem vult noīe carnis int̄ elligi.

La. III.

Quod si q̄s dicit carnē cām eē in malis moribus quozūqz vitioꝝ: eo q̄ aīa carne affecta sic viuūt: p̄fecto s̄ vniūsam hoīs nām diligēt̄ aduertit. Nā corp⁹ q̄ dē corruptibile aggrauat aīam. Tñ etiā idem apl̄s agens de hoc corruptibili corp̄e de q̄ pauloante dixerat. Et si exterior hō nō corrūpitur Scimus inq̄t qz si terrena nra dom⁹ hui⁹ bitationis dissoluat̄ q̄ edificationē hēm⁹ a deo dōmū nō manufactā etnā in celis. Et tñ in hoc iugemiscim⁹ habitaculū nrm̄ qd̄ de celo est sup̄in dui cupientes si tñ induiti nō nudi inueniamur. Et tñ q̄diu sum⁹ in hac habitatiōe ingemiscimus grauari: eo q̄ nolumus expoliari s̄ sup̄estiri: vt abso: beatur mortale a vita: t aggrauamur igit̄ corruptibili corp̄e: t ipius aggrauationis cām nō naturā substantiāqz corp̄is s̄ ei⁹ corruptionē scientes nolum⁹ corp̄e expoliari sed eius imortalitate sup̄estiri. Et tñ ḡ erit corp⁹ s̄ qz corruptibile nō erit: nō grauabit. Aggrauat ḡ nūc aīam corp⁹ corruptibile: t depumit terrena inhabitatio sensum multa cogitatem. Verū tamen q̄ omnia aīe mala ex corpore putat accidisse in errore sūt. Quis em̄ virgilius platonica videat̄ luculent̄ versibus explicare sententiā dices. Igne⁹ est ollis vigor: et celestis origo. Seminib⁹ quantū nō notia corpora tardat. Terreniqz bebetat̄ artus moribūdaqz mēbra. Om̄esqz illas notissimas quattuor aīmi perturbationes: cupiditatem: timorem: letitiam: tristitiam: quasi origines omniū peccatorum atqz vitioꝝ: un volens intelligi: ex corpore accidere: subiungat t dicat. Hinc metuūt cupiuntqz dolent gaudentqz: nec auras suscipiūt clause tenebris et carcere ceco. Tamē alit̄ sc̄ habet fides nostra. Nam corruptio corp̄is que aggrauat aīam nō peccati p̄mi est causa s̄ pena: nec caro corruptibilis aīam peccatricē sed anima peccatrix fecit esse corruptibile carnem. Ex qua corruptione carnis licet existant quedam incitāmēta vitioꝝ: t ipa desideria vitiosa: non tamen omnia vite inque vitia tribuenda sunt carni: ne ab his oibus purgem⁹ diabolus fornicator vel ebriofus vel si quid hui⁹ mali est quod ad carnis p̄tinet̄ voluptates non potest dici cum sit etiam talium peccatoꝝ sua

Caro hinc ab alia carne

Opus aduic t aīa

Corruptio d̄p̄o t aggrauat aīam nō potest dici cum sit etiam talium peccatoꝝ sua

Superbia
Malum est
Lm 2 et 7 hinc

for: et instigator: occultus: est tamen maxime su-
perbus atq; inuidus. Que illum vitiositas sic
obtinuit: vt propter hanc esset in carceribus ca-
lignosi huius aeris eterno supplicio destinatus.
Hec autem vitia que tenent in diabolo princi-
patum carni tribuit apostolus qua certum est
diabolum non habere. Dicit enim inimicitias: con-
tentiones: emulationes: animositates: inuidi-
as opera esse carnis: quorum omnium malorum
caput atq; origo superbia est: que sine carne re-
gnat in diabolo. Quis autem illo est inimicitio-
rum: sanctis. Quis aduersus eos contentiosus:
animosus: et magis emulus atq; inuidus inue-
nitur? Et hec omnia cum habeat sine carne: quomo-
do sunt ista opera carnis: nisi quia opera sunt ho-
minis: quem sicut dixi nomine carnis appellat.
Non enim habendo carnem quam non habet dia-
bolus: sed viuendo in seipsum: hoc est in homi-
nem factus est homo similis diabolo: quia et il-
le in seipsum viuere voluit quando in veritate
non stetit: vt non de dei sed de suo mendacium
loqueretur: qui non solum mendax verum etiam me-
daci pater est. Primus est quippe mentitus: et a
quo peccatum ab illo cepit esse mendacium.

Capitulum III.

Ubi autem viuunt homines in seipsum non in deum
similis est diabolo: quia nec angelo in seipsum
angelum sed in deum viuendum fuit vt staret
in veritate: et veritatem illius non de suo men-
daci loqueretur. Nam et de homine alio loco
idem apostolus ait. Si autem veritas dei in meo
mendatio abundauit. Ad eum dixit mendacium
veritatem dei. Luce itaque viuunt homines in seipsum
non viuunt in seipsum: sed in deum. Deus est enim
qui dixit. Ego sum veritas. Luce vero viuunt in seipsum
hoc est in hominem non in deum: perfectio
in mendacium viuunt: non quia homo ipse mendacium est
cum sit eius auctor: et creator: deus: qui non est vitiosus
auctor: creatorque mendacii: sed quia homo ita factus
est viuere: id est illi potius quam sua faceret volunta-
tem: non autem ita viuere quemadmodum est factus vt
viueret: sed est mendacium. Vt quis quippe vult esse
etiam non sic viuendo vt possit esse. Quid est hac
voluntate mendacius? Quis non frustra dici potest
offense peccatum esse mendacium. Non enim fit peccatum nisi
ea voluntate qua volumus vt beneficit nobis: vel
nolumus vt male sit nobis. Ergo mendacium est
quod cum fiat bene sit nobis: hinc potius male est no-
bis: vel cum fiat vt melius sit nobis: hinc potius peccatum
est nobis. Quis hoc: nisi quia de deo potest bene esse ho-
mi quem delinquendo deserit: non de seipso in quem
viuendo delinquit. Quod itaque diximus hinc exten-
dasse ciuitates duas diuersas inter se atque con-

trarias: quod alij in carne: alij in spiritu viuere: potest
etiam isto modo dici: quod alij in hominem alij in deum
viuant. Apertissime quippe paulus ad corinthios
dicit. Luce enim inter vos sint emulatio et contentio
nonne carnales estis: et in hominem ambulatis?
Quod ergo est ambulare in hominem: hoc est in
hominem viuere: quod a carne id est a parte hominis mi-
nore intelligit homo. Eisdem ipsis quippe dixit super-
rius animalis: quod postea carnales: ita loquens.
Quis enim scit inquit hominem qui sunt homines: nisi spiritus
hominis qui in ipso est? Sic et que dei sunt nemo scit
nisi spiritus dei. Nos autem inquit non spiritum huius mundi
accepimus: sed spiritum qui ex deo est: vt sciamus
quod a deo donata sunt nobis: que et loquimur: non
in sapientie humane doctis verbis: sed docti spiritu:
spiritualibus spiritualia comparantes. Aialis autem
homo non percipit que sunt spiritus dei: stulticia est enim
illi. Talibus igitur id est aialis paulo post di-
xit. Et ego fratres non potui loqui vobis quasi spi-
ritualibus: sed quasi carnalibus. Et illud et hoc
eodem loquendi modo intelligit id est a parte totum
Et ab aia namque et a carne qui sunt partes hominis potest
totum significari quod est homo: atque ita non est aliud aialis
homo: aliud carnalis: sed idem ipsum est vtrique id est
in hominem viuens homo. Sicut et non aliud quam homines
significant: siue vbi legitur. Ex operibus legis non
iustificat omnis caro: siue quod scriptum est: Septua-
ginta quinq; aie descenderunt cum iacob in egyptum:
et ibi ei potest carnem omnis homo: et ibi se-
ptuaginta quinq; aias septuaginta quinq; homine si rel-
ligunt. Et quod dictum est. Non in sapientie huma-
ne doctis verbis: potuit dici: non in sapientie car-
nalis: sicut quod dictum est in hominem ambulat: po-
tuit dici: in carne. Ad hanc autem hoc apparuit in
his qui subiunxit. Luce enim quis dicat. Ego sum pauli
alius autem ego apollo: nonne homines estis? Quod di-
cebat aialis estis: et carnales estis: expressius di-
xit homines estis: quod est in hominem viuere: non in
deum in quem si viuere dicitur estis. La. V.
Non igitur opus est in peccatis vitiosisque nostris
ad creatoris iniuriam carnis accusare na-
turam: que in genere atque ordine suo bona est: sed de
ferro creatoris bono: viuere in creatum bonum
non est bonum: siue quisque in carnem siue in aiam: si-
ue in totum hominem qui consistat ex aia et carne. Vnde et
noie solius aie: et noie solius carnis significari potest
eligat viuere. Nam que velut summi bonum laudat
aie naturam: et tamquam malum naturam carnis accusat:
perfecto et aiam carnalis appetit: et carnem carnalis
fugit: quoniam id vanitate sentit humana: non veritate
diuina. Non quidem platonici sicut manichei de-
sipiunt: vt tanquam mali naturam terrena corpora dete-
stentur: cum omnia elementa quibus iste mundus vi-
sibilis preteritabilisque compactus est: qualitate scilicet

1. Cor. 3.

1. Cor. 2.

1. Cor. 3.

Roma 3
Gen. 46

1. Cor. 2.

1. Cor. 3.

Omne peccatum per deum mendacium

De amoris et caritatis

coꝝ deo artifici tribuant. Tlerũthex terrenis
 artub^o moribũdisq; mēbr̃ sic affici aias opināf
 vt hinc eis sint morbi cupiditatu r timoz r leti
 cie siue tristicie: qđ q̃ttuoz vel pturbationibus
 scz i li. d. si vt cicero appellat: vel passionib^o vt pleriq; xbu
 bo. r. ma. e verbo greco expmũt: ois hũanoꝝ moꝝ vitio
 sitas p̃tinet. Qđ si ita est: qđ e qđ encas ap̃dyir
 *Nota qđ e
 neas duct^o
 ad infernũ
 r ide ad cã
 pos elyse
 os vt vide
 rer patrem
 suũ hoc qđ si
 uit a patre
 vt fingit
 gilius. vi.
 encidos. D
 pater an ne
 aliquas rē
 vt in textu

giliũ cũ audisset a p̃re ap̃d iferos aias rurs^o ad
 corpa redituras: hãc opionē mirat̃ exclamãt:
 Sp̃f: an ne aliq; ad celũ hinc ire putandũ est.
 Sublimes aias: iterũq; ad tarda reuertit. Lor
 pora: q̃ lucis miseris tã dira cupido? Rũqd nã
 hec tã dira cupido ex frenis artub^o moribũdis
 q; mēbr̃ adhuc inest aiaz illi p̃dicatissime puri
 tati: Rõne ab hmõĩ corpeis vt dicit pestib^o oi
 bus eas asserit esse purgatas: cũ rursus incipi
 unt in corpa velle reuertit. Uñ colligit etiã si ita
 se h̃fer. qđ est oino vanissimũ: vicissim alnãs.
 icessabilis eũtũ atq; redẽtũ aiaz mũdatio r
 iqnatio: ñ potuisse veracit̃ dici oēs culpabiles
 atq; vitiosos mor^o aiaz eis ex frenis corpib^o in
 oleſcerẽ. Si qđ e fm ipos illa vt locuto: nobilis
 ait: dira cupido: vsq; adeo nõ est ex corpe vt ab
 oi corpea peste purgata: r eĩ oē corpe aiaz cõsti
 tutã: ipaz cõpelle eĩ corpe. Uñ eĩ illis fatẽtib^o
 ñ ex carne tm̃ afficit aia vt cupiat. metuat: lete
 tur r tristet: verũtã ex se ipa his p̃r monib^o agi
 t̃. Interest aut̃ q̃lis sit volũ tari. La. VI.
 i
 tas hois: qđ si puerſa est: puerſos hẽbit
 hos mor^o si aut̃ recta e nõ solũ sculpabi
 les: verũtã laudabiles erũt. Volũtas e q̃ppe
 in oib^o: imo oēs nihil aliũ q̃ volũtates sũt. Rã
 qđ e cupiditas r leticia: nisi volũtas in eoꝝ cõ
 sensionẽ q̃ volum^o: Et qđ e met^o atq; tristicia:
 nisi volũtas in dissensionẽ ab his q̃ nolum^o: Sz
 cũ p̃sentim^o appetendo ea q̃ volum^o: cupiditas
 cõaut̃ cõfẽtim^o fruẽdo his q̃ volum^o leticia vo
 caĩ. Itẽq; cũ dissentim^o ab eo qđ accidere nolu
 mus: tãtis volũtas met^o e cũ aut̃ dissentim^o ab
 eo qđ nolẽtib^o accidit: talis volũtas tristicia e.
 Et oino p̃ varietate rez q̃ appetunt atq; fugi
 unt: sic allicit̃ vel offendit̃ volũtas hois: ita in
 hos vel illos affect^o mutat r vertit. Quapropt̃
 hõ q̃ fm deũ nõ h̃z hoiez viuũ: optet vt sit ama
 tor: boni: vñ sit p̃cõq̃s vt malũ oderit. Et q̃si
 nõ nã: h̃ qđ qđ mal^o e: vitio mal^o e: p̃fectũ odiũ
 dz malis q̃ fm deũ viuũ: vt nec p̃p̃ vitũ oderit
 hoiez: nec amet vitũ: p̃p̃ hoiez h̃ oderit vitũ
 amet hoiez. Sanato ei vitio: totũ qđ amare: ni
 hil aut̃ qđ deat̃ odifferẽ manebit. La. VII.
 Am cui^o p̃positũ e amare deũ: r nõ fm
 hoiez: h̃ fm deũ amare p̃ximũ: sic etiã
 seipm: p̃oculdubio p̃pter hũc amozẽ
 dz volũtatis bonẽ: q̃ vsitat̃ in sc̃pturis sacri q̃

ritas appellat: h̃ amor qđ fm easdã sacras lras
 dz: Rã r amozẽ boni dicit apls eẽ debere quẽ
 regendo populo p̃cipit eligendũ. Et ipse dñs
 petrũ aplm̃ iterrogans cã dixisset. Diligis me Job. 21.
 plus his: ille rñdit: dñe tu scis qđ amo te. Et ite
 rũ dñs q̃siuit: ñ vtrũ amaret h̃ vtrũ diligeret cũ
 petrus at ille rñdit ei itez: dñe tu scis qđ amo te
 Tertia dõ iterrogatiõẽ r ipẽ ielus nõ ait: dili
 gis me h̃ amas me: vbi secut^o ait euãgelista. cõ
 tristat^o est petrus qđ dixit ei tertio amas me. cũ
 dñs nõ tertio h̃ semel dixerit amas me: bis aut̃
 dixerit diligis me. Uñ itelligim^o: qđ cũ dicebat
 dñs diligis me: nihil aliũ dicebat qđ amas me.
 petrus aut̃ nõ mutauit hui^o vni^o rei xbu: h̃ etiã
 tertio dñe inq̃t: tu oia scis: tu scis qđ amo te. h̃
 p̃p̃tea cõmẽozandũ putauit: qđ nõnulli arbitra
 tur aliud eẽ dilectionẽ siue caritatẽ: aliud amo
 rem. Dicit̃ ei dilectionẽ accipiendã esse in bo
 no: amozẽ in malo. Sic aut̃ nec ipos auctozes
 seculariũ literaz locutos esse certissimũ e. Sz
 viderint p̃hi vtrũ vel qua rõne ista discernant.
 Amozẽ tm̃ eos in bõis reb^o: r erga ipm̃ deũ ma
 gnipendẽ libri eoꝝ sat̃ loquũt. Sz sc̃pturas re
 ligionis ñre: quaz̃ auctẽ ceteris q̃busq; lras a
 teponim^o: nõ aliũ dicere amozẽ: aliud dilectõ
 nem: vel caritatẽ isinuandũ fuit. Rã r amozẽ
 in bono dici iã ofidim^o. Sz ne qđ existimet am
 rem qđ e r in bono r in malo: dilectionẽ aut̃ nõ
 nisi in bono esse dicendã: illud attendat qđ in
 psalmo sc̃ptũ e. Qui ar̃ diligit iniquitatẽ odit anĩ P̃s̃o
 mã suã. Et illud apli ioãnis Si qđ dilexerit mũ Job. 2.
 dum: nõ est dilectio p̃ris i eo. Ecce vno loco di
 lectio r in bono r in malo. Amozẽ aut̃ in malo:
 qđ in bono iã ofidim^o ne qđ qđ flagitet: legat qđ
 sc̃ptũ est: Erũt ei hoies seipos amãtes: amato
 res vtriq; pecunie. Recta itaq; volũtas est bo
 nus amoz: r volũtas puerſa mal^o amoz. Amoz
 h̃ inbians h̃fe qđ amar: cupiditas est: id ar̃ h̃is
 eoꝝ fruens: leticia. Fugiens qđ ei aduersat̃
 timoz est: idq; si acciderit sentiens: tristicia est
 Proinde mala sũt ista: si mal^o est amoz: bona si
 bon^o: qđ dicim^o: de sc̃pturis probemus. Con
 cupiscit aplus dissolui r esse cũ xpo: er: Concu
 piuit aia me ad desiderare iudicia tua in omni tẽ
 pore. Uel si accommodatius dicitur. Deside
 rauit anima mea concupiscere iudicia tua. Et Sap.
 concupiscencia sapientie perducit ad regnum
 hoc tamen loquendi obrinuit cõsuetudo: vt si
 cupiditas vel concupiscencia dicatur. Nec ad
 datur cuius rei sit: nõ nisi in malo possit itelligi
 Leticia apud psalmistã in bono est. Letami in
 dño r exultate iusti: r Dedisti leticiaz in corde
 meo: r Adiplebis me leticia cũ vultu tuo. Li
 moz in bono e apud aplm̃ vbi ait. Lũ timozẽ et

*Ip̃m̃ vñ dñs e
 deũ amozẽ
 h̃ h̃is malũ*

Cupiditas p̃e gop̃stemas ñ

tremore vestra ipsoꝝ salutē opamī: et holi altū
 sape s̄ timeꝝ: et timeo aut̄ ne sicut serpens euā se
 duxit astuta sua: sic et vfe mētes corrupā a ca
 stitate q̄ ē in xp̄o. De tristitia v̄o quā cicero ma
 gis egritudine appellat: doloꝝ aut̄ v̄gilus: vbi
 ait: Dolent gaudētes: s̄ iō maluit tristitiā dice
 re: q̄ egritudo vel doloꝝ v̄sitan̄ in corpib̄ d̄:
 scrupulosos q̄stio ē v̄t iueniri possit in bono.

Capitulum VIII.

Mas em̄ greci appellāt eupathias: latine
 q̄ aut̄ cicero p̄stātas noīauit: stoici tres eē
 voluerūt p̄ tribus p̄turbatōib̄ in aīo sapiētis
 p̄ cupiditate volūtātē: p̄ leticia gaudiū: p̄ me
 tu cautionē: p̄ egritudine v̄o vel doloꝝ quam
 nos vitandē abiguitatē: ḡra tristitiā malimus
 dicere: negauerūt esse posse aliqd̄ in aīo sapiē
 tis. Voluntas quippe inq̄unt appetit bonū qd̄
 facit sapiēs. Gaudiū de bono adeptō ē: qd̄ vbi
 q̄ adipiscit sapiēs. Lautio deuitat malū qd̄ d̄z
 sapiens deuitare. Tristitia poro q̄ de malo ē
 qd̄ iā accidit: nullū aut̄ malū existimāt posse ac
 cidere sapiētī: nihil in ei' aīo p̄ illa esse posse di
 xerūt. Sic ḡ illi loquūt: vt velle: gaudere: caue
 re: negent nisi sapientē: stultū aut̄ nō nisi cupe
 re: letari: metuere: tristari. Et illas tres eē cō
 stantias: has aut̄ q̄tuor: p̄turbatōes fm̄ cicero
 nē: fm̄ plurimos aut̄ passiones. Grece aut̄ ille
 tres sicut dixi appellāt eupathie: iste aut̄ q̄tu
 or pathe. Hec locutio v̄t p̄ scripturis sanctis con
 gruāt: cū q̄rerē q̄ntū potui: diligenter illud in
 ueni qd̄ ait p̄pha: non est gaudere impijs dicit
 dñs: tanq̄ impij letari possint potius q̄ gaude
 re de malis: q̄ gaudiū pp̄rie bonoꝝ et pioꝝ est
 Itē illud in euangelio. Quēcūq̄ vultis vt faci
 ant vobis hoīes: hec et vos facite illis: ita dicitū
 videt tanq̄ nemo possit aliqd̄ male vel turpis
 velle seu cupere. Deniq̄: p̄pter p̄suetudmē lo
 cutiois nōnulli interpretēs addiderūt bona: et
 ita interpretati sūt. Quēcūq̄ vultis vt faciāt vob̄
 hoīes bona: Laucndū em̄ putant ne q̄s in ho
 nestā velit sibi fieri ab hoīibus: vt de turpiorib̄
 taceā certe luxuriosa cōuiuia: in q̄bus seipse et
 si illis faciat sitia hoc p̄ceptū existimet impletu
 rū. S̄ in greco euāgelio v̄h in latinū trāslatuz
 est nō legif̄ bona: s̄ q̄cūq̄ vultis vt faciāt vob̄
 hoīes: hec et facite illis: credo p̄p̄ea q̄ in eo q̄
 dixit vultis: iā voluit itelligi bōa: si ei ait cupit
 s̄ vultis nō tñ sp̄ his pp̄rietatib̄ locutio n̄ra s̄re
 nāda his ē: s̄ iterdū vtendū ē: et cū legim̄ cos q̄
 rū aucti resultare fas nō ē: ibi sūt itelligēde vbi
 rect̄ sensus aliū exitū si pōt iuenire: sic ista s̄: q̄
 exēpli ḡra p̄t ex p̄pheta: p̄t ex euāgelio cōme
 morauim̄. Quis ei nescit ipios exultari leti
 cia: et tñ s̄ gaudere ipijs dicit dñs. Et nisi quia

gaudere aliud ē qm̄ pp̄rie signateq̄ s̄ v̄bū po
 nit: Itē q̄s negauerit nō recte p̄cipi hoīb̄ vt q̄
 cunq̄ sibi ab alijs fieri cupiūt: h̄ eis et ip̄i faciāt:
 ne seinuicē turpitudine illicite voluptatē obles
 cent: tñ saluberrimū verissimūq̄ p̄ceptū ē: q̄
 cunq̄ vultis vt faciāt vob̄ hoīes: eadē et vos fa
 cite illis. Et h̄ v̄h: nisi q̄ s̄ loco mō qd̄a p̄p̄o
 lūtas posita ē: q̄ i malo accipi n̄ p̄t: Locutio v̄o
 v̄sitanōre quā frequētāt maxie p̄suetudo fm̄o
 nis: n̄ v̄t q̄s dicere: noli velle mētiri oē mēdaci
 um: nisi eēt et volūtas mala a cō p̄nitate illa disti
 guif̄ quā p̄dicauit angeli dicētes. Pax in fra
 hoīb̄ bōe volūtātē. Hā ex abūdatia additū est
 bone: si eēt n̄ p̄t nisi bōa. Quid ar̄ magnū i cari
 tatē laudib̄ dixisset ap̄lus q̄ nō gaudeat sup̄ ini
 quitate: nisi q̄ ita malignitas gaudet. Nam et
 apud auctores seculariū litteraz talis istoz v̄
 boꝝ in differētia repit. Aut̄ em̄ cicero orator a
 plūsim̄. Cupio p̄fes cōscripti vos eē clemētes:
 q̄ s̄ v̄bū in bono posuit: q̄s tā p̄uerse doct̄ exi
 stat: q̄ nō eū cupio s̄ volo potū dicere: debuisse
 cōtendat. Porro ap̄ terentiū flagitiosus ado
 lescēs insana flagras cupidine: nihil volo aliū
 inq̄t nisi philomenā. Quā volūtātē fuisse libidi
 nem: r̄sio q̄ ibi serui ei' senior inducit fat̄: idi
 car. Aut̄ nāq̄ dñs suo. Quāto satius ē te id da
 re operā q̄ istū amorē ex aīo amoueat tuo q̄ id
 loq̄ q̄ magis libido frustra accendat tua. Gau
 diū v̄o eos et i malo posuisse ille ipse virgilian̄
 testis est v̄sus: vbi has q̄tuor: p̄turbatōes sū
 ma breuitate cōplex̄ est. Hinc metuūt cupiūt
 q̄ dolēt gaudentq̄. Dixit etiā idē auctor. Aha
 la mentis gaudia. Proinde volūt: cauet: timent
 gaudēt et bōit mali. Atq̄ vt eadē alijs v̄bis em̄
 ciem̄: cupiūt: timent: letant et bōi et mali. S̄ illi
 b̄n̄ istū male: sic hoīb̄ seu recta seu p̄uerla volū
 tas est. Itē q̄ tristitia p̄ q̄ stoici nihil in aīo sa
 piētī iueniri posse putauerūt: repit i bono: et ma
 xie ap̄ n̄fos: nā laudat ap̄s corinthios q̄ p̄tri
 stati fuerūt fm̄ deū. S̄ forasse q̄s dixerit illis
 ap̄m fuisse cōgratulatū q̄ cōtristati fuerūt p̄ci
 tendo: q̄lis tristitia nisi eoz q̄ peccauerūt esse nō
 pōt. Ita em̄ dicit. Video q̄ epl̄a illa et si ad ho
 rā p̄tristauit vos: nūc v̄o gaudeo n̄ q̄ p̄tristati
 estis: s̄ q̄ p̄tristati estis ad penitētiā. Lōtrista
 ti em̄ estis fm̄ deū: vt in nullo detrimētū patia
 mini ex nob̄. Que em̄ fm̄ deū ē tristitia: penitē
 tiā i salutē opauit: mōi ar̄ tristitia mortē apatur
 Ecce em̄ idipm̄ fm̄ deū p̄tristari: q̄ntā p̄fecit in
 nob̄ idustriā. Ac h̄ p̄t stoici p̄ suis p̄tib̄ r̄ndē
 ad h̄ videri v̄tilē eē tristitiā vt peccasse p̄teat
 i aīo at sapiētī: iō eēt n̄ posse: q̄ nec p̄ctm̄ i eū ca
 dit cō p̄nā p̄tristatē: nec vllū aliū malū qd̄ p̄peti
 endo et seutiēdo sit sibi: nā et alcibiadē fert si me

b Aut em̄
 cicero et.
 Quidēns
 aut̄ augusti
 nus noīa
 passionuz
 accipi i boi
 no exēplif̄
 car p̄mo de
 cupiditate
 inducēs au
 ctoritatem
 tullij li. j. in
 uectiuaz i
 carilinario
 vbi dic. cu
 pio patras
 conscripti
 vos esse cle
 mentes.
 Porro
 apud tberē
 nū et. Itē
 q̄ voluptas
 accipiat in
 malo. q̄ noī
 men ē p̄ stā
 tic quā lo
 co cupida
 tis ponunt
 stoici eade
 re in sapiē
 tem. p̄bat i
 ducēs illō
 tberētū qd̄
 in p̄sona li
 bidiosi ad
 olescentis
 d̄: i andria
 nihil aliud
 volo nisi
 phylome
 nā. nomen
 est cuiusdā
 meretricis
 voluptatē
 hic p̄ libidē
 ne accipi p̄
 bat ex r̄sio
 one serui. q̄
 ibi byrria
 vocat dicē
 tis q̄nto sa
 tius ē te et.
 q̄ illud loq̄
 q̄ maḡ libi
 do frustra
 succendatur
 tua.
 Sandū
 um s̄o et.
 Q̄ etiam

Liber

*Quos sicut in vita vultus dicitur videri per amara
gaudium dolorum cupiditatem
sua in operibus non esse posse sequi
quod dicitur in 1o. 7. 10.*

de noie hois meozia no fallit: cu sibi bris vide
gaudiu n ref: socrate disputate: et ei q miser est qm stul
malo pona tus esset demostrante fleuisse. huic g stulticie
tur pbar ce fuit ca etiab vtilis optadeq tristicie q ho ee
p su virgili se dolet qd ee si dz. Stoici at si stultu s sapiete
vj. cneidol auit tristem esse no posse. La. IX.
vbi d: hic v Erū his p his qd ad ista qstione de ani
mē p turbarionib attinet: ia ridimus
mēvūt cu v in nono hui opīs libro: ofidentes eos nō tā de
pūtas. do: rebus q de verbis cupidozes esse pentionis
lēt gaudēt q. et bocti q vitatis. Apud nos aut iuxta scpturas sacras
li. j. de so q vitatis. Apud nos aut iuxta scpturas sacras
lanoe. bo: sanasq doctrinā ciues sancte ciuitat dei in hu
rans fuge ius vite pegriantioe fm deū viuentes: metuūt
re has pas cupiatos dolēt gaudentq. Et qz rect est amor
siones di cupiatos dolēt gaudentq. Et qz rect est amor
cū gaudia eoz: istas oēs affectioēs rectas hnt. Abertuunt
pelle timo penā eternā: cupiunt vitā eternā: dolent in re
rem. qz ipsi in semetipsis adhuc ingemiscūt ad optō
e. Nam et nē expectates redēptionē corpis sui. Gaudent
alcibiademi in spe: qz fiet fmo q scptus ē. Ablozpta ē mors
zē. De alci in victoria. Itē metuūt peccare: cupiūt pfeue
biade legif rare: dolent in pctis: gaudent in opib bonis.
apud dio: Ut em metuāt peccare audiāt. Am abūdabit
genē laerci in iqtas: refrigescet charitas multoz. Et cupi
um in vita ant pfeuerare audiāt qd scptū est. Qui pfeue
sorrat. Et rauerit vsq in finē: hic saluus erit. Et doleant
plurar cū i in pctis: audiāt. Si dixerimus qz pctm nō ha
vita alabi demus: nos ipsos seducimus et veritas in nob
eadis hūc nō est. Et gaudeāt in opib bonis: audiāt. Hi
discipulus larem datorē diligit deus. Itē sicut se infirmī
socras fuit tas eoz firmitas habuerit: metuūt tēptari: cu
vocat cuse piūt tēptari: dolent in tēptationib: gaudēt in
bius in cro tēptationib. Et em metuāt tēptari: audiunt
adē socrati Si qd pccupatus fuerit in aliq delicto: vos q
cū: qui alci spiritales estis istruite hmōi in spū māsuetudi
biades fuit nis intēdensteipm ne et tu tēpteris. Et aut cu
rpe artater piaz regis p piaz q in lu
faz. q in lu bto hester p dei dicat
toruz dicit assucrus. vident petz sientē. Et gaudeāt in tēptatiōib
audiūt iacobū dicentē. Omne gaudiū existiate
frēs mei: cū in tēptatiōēs varias inciderit. Nō
solū aut ppi seipsohis monent affectib: ve
rūctiā ppter eos qd liberari cupiūt: et ne pere
ant metuūt et dolent si peūt: et gaudent si libe
rant. Illū qpe optimū et fortissimū vix q in su
is infirmitatib gliaf vt cū potissimū cōmēore
mus quē in ecclia xpi ex gēnibus inuenim. do
ctoze gentiū in fide et xitate q et plus oib suis
coaplis laborauit et plib eplis plos dei nō eos
tū q pntes ab illo videbant. verūctiā illos q su
turi pvidebant instruxit. illū in q vix athleta z
xpi doctū ab illo. vinctū de illo. crucifixū cū illo
gliosum in illo. in teatro hui mudi cui specta
culū fact ē: et angelis et hoib legitie magno a

gone certantē: et palmā supne vocatōis in an
teriora sectatē: oculis fidei libērisime spectat: Rom
gaudere cū gaudentibus: flere cū flentib: fo: 1. 1. 1. 1.
ris hntē pugnas: int timores: cupiētē dissolui: p dē
et esse cū xpo: desiderantē vidē romanos vt ali
que fructū hēat in illis sic et in celis gēnib: emu
lantē corinthios: et ipa emulatoe metuentē ne
seducatur eoz mētes a castitate qm xpo emā: Roma
gnā tristitiā et ptinuū dolorē cordis de israelit
hntē: q igrates dei iusticiā et suā volētes pstitue
re iusticie dei nō eēt subiecti: nec solū dolorēz
vezetia luctū suū denūctiantē qbusdā q an pec
caucit et si egerūt penitentia sup imundicia et
fornicationib suis. Ibi mor: hi affect de amo
re boni et de sancta caritate veniētes si vitia vo
cāda sūt: sinamus vt ea q fere vitia sūt xures
vocatē. Sz cū rectā rationē seqnt iste affectio
nes qm vbi oportet adhibent: qd eas tūc mor
bidas seu vitiofas passiones audeat dicere: q
obrem etiā ipē dñs in foia serui agē vitā digna
tus hūanā: s nullū habens oino pccm: adhibu
it eas vbi adhibēdas eē iudicauit. Reoz em i q
verū erat hois corpus et ver hois anim: fall
erat hūan affect. Lū g ei in euāgelio ista re
ferunt q sup duricia cordis iudeoz cū ita p
stat sit: q dixerit: gaudeo ppi vos vt credatis
q Lazarum resuscitaturus etiā lachrimas su
derit: q concupuerit cū discipulis suis mandu
care pascha: q propinquante passione tristis
fuerit aia ei vsq ad mortē: non falso vtiq refe
runt. Uex ille hos mot certe dispētois gra
ita cū voluit suscipit aio hūano: vt cū voluit fa
ci ē hō. Proinde qd fatendū ē: etiā cū rectas
et fm deū hēm has affectōēs: hui vite sūt nō il
li quā futurā speram: et sepe illis etiā inuiti ce
dim. Itaq aliqui quis nō culpabili cupidita
te s laudabili caritate moueamur etiā dū nolu
mus flem. Ilemus g eas ex hūane p ditiōis in
firmitate: n aut ita dñs iesus: cui et infirmitas
fuit ex pte. Sz dū vite hui infirmitatē geri
mus si eas oino nullas hcamus: tūc pon nō re
cte viuim: vitupabat em et detestabat aplō q
dā qd etiā esse dixit sine affectione. Illos etiā
culpauit facer psalm: de quib ait. Sustinui q
simul pstrare et nō fuit. Raz oino non dolere
dū sumus in h loco miserie: pfecto sic quidā ē
apō seclū hui litteratos sensie et dixit: si sine ma
gna mercede ptingit imanitat in aio stupor si
corpe. Quocirca illa apathia grece dī: q si latie
posset ipassibilitas diceret: si ita intelligenda ē
in aio quippe non in corpe accipitur vt sine his
affectiōibus viuatur: que ptra rōnē accidunt
mentēz perturbāt: bona plane et maxie optan
da est: sed nec ipa hui est vite. Nō enim qual

David vixit

Caritas pax

apostolus

*Nam quo timo in g...
A... p...*

cumcūq; hominū vor est. s. maxime pio : mul-
tumq; iustoz atq; sanctor; si dixerim^o qm̄ pctm̄
nō habem^o: nosipos seducim^o & ditas in nobis
nō est. Tunc itaq; apathia ista erit: qm̄ pctm̄ in
hoīe nullū erit. Hūc xō satis bñ viuif sine crimi-
ne: sine pctō aut q se viuere existimat: si id agit
vt pctm̄ nō hēat s vt veniā si accipiat. Porro: si
apathia illa dicēda ē cū aiām trīgere oīno nō p̄t
yll^o affect^o q̄s hūc stuporē nō oib^o vitijs iudicet
esse peiorē: p̄dōt ḡ nō absurde dici p̄fectā b̄ritu-
dinē sine stimulo timoris & sine vlla tristitia fu-
turā. Hō ibi aut futurū amorē gaudiūq; q̄s dixe-
rit: nisi oīno a ditate seclusus. Si aut apathia
illa est: vbi nec metus vll^o exterrēt nec agit do-
lor: auersanda est in hac vita: si recte hoc ē fm̄
deū viuere volum^o. In illa xō brā q̄ sempiterna
p̄mittit timor plane supand^o ē. Timor nāq; ille
de q̄ dic̄ ap̄ls iohannes. Timor nō est in caritate
s̄ p̄fecta caritas foras mittit timorē: q; timor pe-
nam h̄z: q̄ aut timet nō est p̄fect^o in caritate: nō
ē cī^o generis timor: cui^o ille q̄ timebat ap̄ls pau-
lus ne corinthj serpentina seducerent astutia
hūc em̄ timorē h̄z caritas: fm̄ nō hēbit nisi cari-
tas: s̄ illi^o ē gener^o timor q̄ nō ē in caritate: de q̄
& ip̄e ap̄ls paulus ait. Hō em̄ accepistis sp̄m̄ ser-
uitutis itē in timore. Timor xō iste cast^o p̄ma-
nens in seculū seculi: si erit & in futuro seclō: nā
alio mō nō pōt intelligi p̄manere in seclm̄ seclī:
non erit timor exterrēs a malo qd̄ accidere pōt
s̄ tenēs in bono qd̄ amitti nō pōt. Vbi em̄ boni
adepti amor imutabilis ē: p̄fecto si dici p̄t: malū
cauendi timor secur^o est. Timor: q̄ppe casti no-
mie ea volūtas significata ē: q̄ nos necesse erit
nolle peccare & nō sollicitudine infirmitatis ne
forte peccem^o: s̄ trāquillitate caritatis cauere
pctm̄. Aut si nullū oīno gener^o timor: eē poterit
illa certissima securitate p̄peruoz feliciūq; gau-
dioz: sic dictū ē. Timor dñi cast^o p̄manens in se-
culū seculi: quēadmodū dictū est. Patientia pau-
perū si p̄bit in efnū. Neq; em̄ efnā erit ip̄a pati-
entia q̄ necessaria non ē nisi vbi tolerāda sit ma-
la: s̄ eternū erit q̄ p̄ patientiā puenit. Ita fortal-
se timor cast^o in seclm̄ seculi dicit^o est p̄manens:
q; id p̄manebit q̄ timor ip̄e p̄ducit. Que cuz ita
sint: qm̄ recta vita dicēda est: q̄ pueniendū sit
ad beatā: oēs affect^o istos vita recta rectos h̄z:
puerfa puerfos. Beata xō cadēq; efnā amoz
hēbit & gaudiū: si solū rectū verū etiā iā certuz
timorē aut & dolorē nullū: vñ iā apparet vtcunq;
q̄les esse debeāt in hac pegrinatōe ciues ciuita-
tis dei: viuētes fm̄ sp̄m̄ nō fm̄ carnē: s̄ ē fm̄ deū
nō fm̄ hoīem: q̄les in illa q̄ tendūt imortalita-
te futuri sint. Liuitas porro: s̄ ē societas impio-
rū: nō fm̄ deū s̄ fm̄ hoīez viuētiū: & in ip̄o cul-

tu falseq; p̄ceptuere diuinitat: doctrinas hoīm
demonūue sectatiū: his affectib^o prauis tanq;
morbis & p̄turbatiōib^o quatit. Et si q̄s ciues h̄z
q̄ moderari tales mor^o & eos q̄si tpare videant
sic impietate supba elati sūt: vt hoc ip̄o sint in eis
maiores timores: q̄ miores dolores: & si nō nul-
li tanto imaniore q̄nto rariore vanitate h̄ in se-
ip̄is adorauerit: vt nullo p̄sus erigant & exci-
tentur: nullo flectant atq; inclinent affectu: hu-
manitate totā poti^o amittūt: q̄ verā assequant
tranquillitate. Hō em̄ q; durū aliqd̄ ideo re-
ctū aut stupidū est: ideo sanū. La. X.
Ed vix p̄m^o hō v̄l p̄mi hoīes: duorū
erat q̄ppe cōiugū hēbāt istos affectus
in corpe aiāli an̄ pctm̄: q̄les in corpe spi-
ritali nō habebim^o oī purgato finitoq; pctō: nō
ī merito querit. Si em̄ habebāt: quō erāt beati
in illo memorabili b̄ritudis loco: id ē in paradiso
quis tandē absolute b̄ritudis locū: q̄ timore afficit
v̄l dolore? Quid aut timere v̄l dolere poterāt il-
li hoīes in tantoz tāta affluētia bonoz: vbi nec
mors metuebat: nec vlla corpis mala valitudo
nec aberat quicq; qd̄ bona volūtas adipiscere
nec inerat q; carnē aimue hoīs felicit^o viuētiis
offenderet: amor erat ip̄turbat^o in deū: atq; in-
ter se p̄iugū fida & sincera societate viuētiū: &
ex h̄ amore grande gaudiū: n̄ desistere qd̄ ama-
bat ad fruendū. Erat deuitario trāquilla pcti-
q̄ manente nullū oīno aliūde malū qd̄ cōtrista-
ret irruebat. An forte cupiebāt p̄hibitū lignuz
ad v̄scendū p̄tingere: s̄ mori metuebāt: ac p̄ h̄
& cupiditas & met^o iā tūc illos hoīes etiā in illo
p̄turbat loco? Absit vt h̄ existem^o fuisse: vbi n̄
lū erat oīno pctm̄. Neq; em̄ nullū pctm̄ est: ea q̄
lex dei p̄hibet & cupiscere: atq; ab his q̄s abstine-
re timore pene nō amore iusticie. Absit in quaz
vt ante oē pctm̄ iā ibi fuerit tale pctm̄: vt h̄ de li-
gno admitteret qd̄ de muliere dñs ait: Si quis
viderit mulierem ad & cupiscendā eā: iā mecha-
tus est eā in corde suo. Igit̄ felices erāt p̄mi
hoīes: & nullis agitabant p̄turbatiōib^o aiōz: n̄
lis corpm̄ ledebant icōmodis: tā felix vniuersa
societas esset hūana: si nec illi malū qd̄ etiā i
posteros traiceret: nec q̄sq; ex eoz stirpe iniqtatē
cōmitteret q̄ dānationē reciperet. Atq; ista per-
manēte felicitate: donec p̄ illā b̄ndictionē q̄ di-
ctū est. Crescite & multiplicamini: p̄destinatoroz
sc̄toz numer^o cōplere: alia maior dare q̄ b̄n̄si-
mis angelis data ē: vbi iā esset certa securitas
peccatuz: neminem esse neminemq; mortu-
rum & talis esset vita sanctoruz post nullum la-
boris & dolor^o mortis exp̄imētū: qualis erit post
hec oīa in corruptōe corpm̄ reddita resurrecti-
one mortuozum. La. XI.

hypocritas

*Et ad p̄mi hoīes
habebāt q̄s p̄dicit
ap̄ls i. dolor & z*

*Ad p̄m^o p̄mo
ad p̄m^o p̄m^o
sup̄er*

Abath. 5

Gene. j.

Ed qd deus cuncta psciuit. r ideo hoies qz peccaturu ignozare non potuit: fm id qd psciuit atqz disposuit ciuitate sancta ea debemus asserere: no fm illud qd in nostra cognitione puenire no potuit: qz in dei dispositione no fuit. Non eni ho pcto suo dino potuit pturbare. p illu qd si deu qd statuerat mutare copulerit: cu deus psciendo vtruqz puenit id est r ho que bonu creauit: qz malus esset futurus: r qd boni etiā sic de illo esset ipse factururus. Deus eni r si de statuta mutare. vñ tropica loqone in scripturis sanctis etiā penituisse legit deū: iuxta id d: qd ho sperauerat vel naturaliu cāz ordo gestabat: no iuxta id qd se oipotēs factuz esse psciuerat. Fecit itaqz deus sic scriptū est hoiem rectū: ac p hoc voluntatis bone. Non eni rectus esset: bonā nō hñs volūtatē. Bona igit volūtas opus est dei: cuz ea quipe ab illo factus est ho. Mala vñ voluntas pama qm oia mala opa pcesit in hoie: defectus pot fuit qd am ab ope dei ad sua opa qz opus vllum. Et ideo mala opa qz fm se nō fm deū vt eozuz opez tanqz fructuū maloz volūtas ipsa essz velut arbor mala: aut ipse ho inquantū male volūtatē. Porro mala volūtas qzuis non sit fm naturā ptra naturā: qz vitū est: tñ eius nature est cuius est vitū: qd nisi in natura nō pte esse p in ea quā creauit ex nihilo: nō quā genuit creator de semetipso: sicut genuit verbū p qd scra sunt oia. Quia r si de terre puluere deus finxit hoiem: eadē terra oisqz terrena materies oino de nihilo est: aīamqz de nihilo facta dedit corpū cū factus est ho. Et qz adeo aut mala vincūt a bonis: vt qzuis sinant esse ad demonstrandum qz possit r ipsis bñ vñ iusticia puidētissima creatoris: bona tñ sine malis esse possint: sicut deus ipse verus r sumus: sicut oēs sup istū caliginosum aerē celestis inuisibilis visibilisqz creatura mala vñ nisi in bonis esse nō possint: qz nature in qbus sunt inquantū nature sunt: vtiqz bone sunt. Detrahif porro malū: nō aliq natura que accesserat: vel vlla ei pte sublata: s ea q vitia ta ac deprauata fuerat sanata atqz correcta. Arbitriū igit volūtatē tunc ē vere liberū: cū vitij peccati qz nō fuit. Tale datū est a deo: qd amif sum pprio vitio: nisi a q dari potuit reddi nō pte. Unde veritas dicit: Si vos filius liberauerit: tunc vere liberieritis. Idipm est: ac si diceret: Si vos filius saluos fecerit: tūc de salui eritis. Inde qzpe liberator: vñ saluator. Tūebat itaqz ho fm deū in paradiso: r corpali r spiritali. Res qz em erat paradiso corpalis ppter corpis bona r ppter mētē nō erat spiritalis. Aut vero erat spiritalis: quo p interiores: r non erat corpalis

q p exteriores scūs ho frueret: erat plane vtrūqz pp vtrūqz. Postea vñ qz sup ille agel acq b inuidus: p eandēz supbiā a deo ad semetipm puerfus: r qdā qsi tyrānico fastu gaudere de seditis qz esse seditus eligens: de spiritali paradiso cecidit: de cui lapsu sociozūqz ei q ex angelici angeli ei effecti sūt: in libr vñ decio r duodecimo hui opus sat qntum potui disputau: male suasa xsu ia in hois sensū serpe affectas: cui vñ qz statū qm ipse ceciderat inuidebat: colubz i paradiso corpali: vbi cū ill duob hoib masculo r femina aialia etiā terrestria cetera sedita r inortia xfabant: animal scz lubricū r toruof anfractib mobile: opi suo pgruū p que loqueret elegit: eo qz p angelicā pscntiā pstantiorēqz naturā spiritali neqna sibi sibiecto r tanqz instrumento abutens fallacia sermocinat ē femine a pte scz inferiorē illius humane copule incipiens: vt gradatim pueniret ad totū: nō existimans vix facile credulū: nec errādo posse decipi: sed dū alio no cedit erroz: Sicut eni Aaron errantē populo ad idolū fabribandum non cōsensit inducē sed cessit obstructus: nec salomonem credibile est erroze putasse idolis esse seruiendū sed blandicijs femis ad illa saerilegia fuisse cōpulsū. ita credendū ē illū vix sue femie vñ vñū: hominē homi p iungē p iugē: ad dei legē trasgrediendāz non tāqz vix loqnti credidisse seductū: s socialī necessitudine paruillē. Nō ci frustra dixit aplos: Adā nō ē seduct mīer aut seducta ē nisi qz illa q ei serpēs locut est tāqz vix ēēt accepit: ille at ab vnico noluit psozio dirū: nec i cōmūione pcti: nec iō min reus: s scies prudensqz peccauit: vñ r aplos nō ait nō peccauit: s nō ē seduct: nā vtiqz ipm peccasse oñdit vbi dicit: Per vñū hoiez intratū peccatū in mundū: r paulopost apti in sctitudinē in qtr puaricatōis adē hos aut seductos intelligi voluit: qui id quod faciunt nō putant esse pcti: ille aut scuit. Alioquin quō vix erit. Adā nō est seduct: s in expt dūie seueritatē i. Adā in eo falli potuit: vt veniale crederet eē cōmissū. Ac p h in eo qdē q mulier seducta ē: nō ē ille seductus: sed cuz sefellit: quō fuerat iudicanduz qd erat diciturus: mulier quā dedisti mibi socia: sicut ipa mibi dedit r māducaui. Quid q opus ē pluribus: Et si credendo nō sunt ambo decepti: peccando tamen ambo capti sunt: r diaboli laqueis implicati. La. XII.

Eccl. 7

Dei fany qm

liber d a deo d d d

Job. 8

pturbaret & fluctuaret affectibus: quibus in paradiso
an penam licet in corpore esset aialis utique non fuit: si
quod hunc moueret: ut dixi non ideo debet existimare leue
ac pium fuisse illud commissum: quia in esca factum
est: non quidem mala nec noxia nisi quia prohibita.
Neque enim quicquam mali deus in illo tante felicitatis
paradiso crearet atque plantaret. Sed obedi-
entia commendata est in precepto: quod virtus in creatu-
ra rationali maxime quodammodo est omni custodisque virtutum: quoniam
quodammodo sic facta est ut ei subdita esse sit utile: pri-
ncipiosum autem suum non eius a qua creata est facere vo-
luntate. Hoc itaque de vno cibi genere non edendo:
vbi aliorum tanta copia subiacebat: tam leue
preceptum ad obseruandum tam breue ad memoriam
retinendum: vbi preteritum non dum voluntati cupidi-
tas resistebat: quod de pena transgressionis post
ea subsecutum est: tanto maiore iniusticia viola-
tum est: quanto faciliore possit obseruantia custodiri.
In occulto autem mali esse ceperunt. La. XIII.
i. ut in aperta in obedientia laborent. Non
enim ad malum opus pueniret: nisi precessisset ma-
la voluntas. Porro male voluntas: in istum quod potu-
it esse nisi supbia: In istum omnis peccati supbia est.
Quid est autem supbia: nisi puerse celsitudinis ap-
petitus: Peruersa enim celsitudo est: deserto eo
cui debet animus inherere: principium sibi quo-
dammodo fieri atque esse. Principium hoc fit cum si-
bi nimis placet. Sibi vero ita placet: cum ab illo
bono immutabili deficit: quod ei magis placere de-
bit quam ipse sibi. Spontaneus est autem iste defe-
ctus: quoniam si voluntas in amore superioris immu-
tabilis bona a quo illustrabatur ut videret: et acci-
debat ut amaret: stabilis permaneret: non inde
ad sibi placendum auerteret: et ex hoc tenebre
sceret et frigeret: ut vel illa verum crederet
dixisse serpentem: vel ille d. mandato vxoris pro-
poneret voluntate: putaretque se venialiter trans-
gressorem esse precepti: si vite sue sociam non de-
sereret etiam in societate peccati. Non ergo ma-
lum opus factum est: id est illa transgressio: ut ei
bono prohibito viderentur: nisi ab eis factum esset
quod mali iam erant. Neque enim fieret ille fructus ma-
lus nisi ab arbore mala. Et autem esset arbor ma-
la contra naturam factum est: quia nisi vitio volunta-
tis quod contra naturam est: non vitio fieret: sed et vitio
depravari nisi ex nihilo facta natura non posset.
Ac per hoc ut natura sit: ex eo habet quod a deo fa-
cta est: ut autem ab eo quod facta est deficiat: et hoc quod
de nihilo facta est. Nec sic deficit homo ut oino ni-
hil esset: sed ut inclinatus ad seipsum minus esset
quam erat: cum ei qui summe est inhereret. Relicto
itaque deo esse in semetipso hoc est sibi placere:
non iam nihil esse est: sed nihil propinquare. Unde
de superbi in scripturas sanctas alio nomine ap-

pellant sibi placentes. Bonum est enim suum habere
cor: non tamen ad seipsum quod est superbie: sed ad vo-
minum quod est obedientie: quod nisi humilium non potest esse.
Est igitur aliquid humilitatis in modo quod sursum fa-
ciat cor: et est aliquid elationis quod deorsum facit cor.
Hoc quidem quasi primum videtur: ut elatio sit de-
orsum: et humilitas sursum. Sed pia humilitas facit
subditum superiori: nihil est autem super deo: et ideo exal-
tat humilitas quod facit subditum deo. Elatio au-
tem quod in vitio est: eo ipso quod respicit subiectos ca-
dit ab illo quod non est quicquam super: et ex hoc erit inferi-
us: et fit quod scriptum est. Deiecisti eos dum extolle-
rent. Non enim autem elati fuissent ut prius extol-
lerent: et postea deicerent: sed cum extollerentur
tunc deieci sunt. Primum quippe extolli iam deici est: quod
propter quod nunc in ciuitate dei et ciuitate dei in se-
culo peregrinanti maxime commendat humilitas: et in
ei rege quod est christus maxime predicat. Primum quippe
huic virtuti elationis vitium in ei aduersario quod est
diabolus maxime denari sacris litteris edocet. Pro-
fecto ista est magna differentia quod ciuitas vni lo-
mur utraque discernit. vna scilicet societas piorum ho-
minum: altera impiorum: singula queque cum angelis
ad se pertinentibus: in quibus precessit hac amor dei hac
amor sui. Manifesto ergo aptoque pacto: vbi factum est
quod deus fieri prohibuerat: diabolus hominem non
decepisset: nisi iam ille sibi ipse placere cepisset: hinc
enim et delectauit quod dictum est. Eritis sic dum quod
melius esse possent summo veroque principio coherere
de obedientia: non suum sibi existendo principium
per supbia. Dum enim creati non sua virtute sed dei ve-
ri participatione sunt dum: plus autem homo appetendo
minus est: quod dum sibi sufficere diligit: ab illo quod ei de-
sufficit: deficit. Illud itaque malum quod cum sibi homo pla-
cet tamquam et ipse sit lumen auertit ab eo lumine: quod
ei si placet et ipse sit lumen. Illud inquam malum preces-
serat in abdito: ut sequeretur hoc malum quod perpetratum est
in aperto. Tunc est enim quod scriptum est. In ruina ex-
altat cor: et ante gloriam humiliat. Illa prius ruina
que fit in occulto prece dit ruina: que fit in ma-
nifesto: dum illa ruina esse non putat. Quis ei
exaltationem ruinam putat: cum iam sit ibi defectus
quo est relictus excelsus: quod autem ruinam esse si
videat: quoniam fit mandati euidens atque indubitata
transgressio: Propter hoc deus illud prohibuit: quod
cum esset admissum nulla defendi posset ima-
ginati one iusticie. Et ideo audeo dicere: superbie
vitio cadere in aliquid aptum manifestumque peccatum:
vni sibi displiceat: qui iam sibi placendo ceciderat.
Salubrius enim petrus sibi displicuit quam fleuit. Quod
sibi placuit: quoniam presumpsit. Hoc dicit et sacerdos psal-
mus Imple facies eorum ignominia: et querent no-
men tuum: quod sibi placuerant querendo suum.

Superbi...
sibi placere...

Ps. 72.

Gen. 3.

Ps. 116.

Mat. 26.

Ps. 82.

Chil. & sept. est...

Ed est peior danabilior: La. XIII. f. supbia: qua etiā in pctis manifesti sup fugiū excusatois inquirif: sicut illi pzi

Scfi. 3. mihofes: qz illa dixit. Serpens seduxit me z māducaui z ille dixit mulier quā dedisti mihi h mibi dedit de ligno z edi. Musq; hic sonat peti-

Scfi. 4. tio venie: nusq; imploratio medicine. Mā lz isti nō sic cayn qd cōmiserit negēt: adhuc tñ supbia qrit i aliū referre qd pperā fec supbia mulieris i serpētē: supbia viri in mlierē. Sz accusatio potius q̄ excusatio vera est: vbi mādati diuini est apta trāsgressio. Neq; em̄ hoc p̄pterea nō fecerūt: qz id mulier serpētē suadēte: vir muliere i pertiēte cōmiserit: q̄si quicq; deo cui vl crederef vel cederef anponendū fuit. La. XV

q. Uia q̄ p̄temptus est de iubens q̄ hoiez creauerat: q̄ ad suā imaginē cū feceret: q̄ ceteris aialibus p̄posuerat. q̄ in paradiso p̄stituerat: q̄ rex oim copā salutisq; p̄stiterat: q̄ p̄cepti nec pluribus nec grandib; nec difficilib; onerauerat: s; vno breuissimo atq; leuissimo ad obedientie salubritatē adminiculat; fuerat: q̄ sup eam creaturā: cui libera seruit; expeditet se cē dominū cōmonebat: iusta dānatio subsecuta est: talisq; dānatio vt hō q̄ custodiēdo mādatū futurus fuerat etiā carne spiritalis: fieret etiā mēte carnalis: z qz supbia sibi placuerat: dei iusticia sibi donaret: ne sicut affectabat in sua esset oimodo p̄tate: sed a seipō q̄ dissentiens: sub illo cui peccādo cōsensit p̄ libertate quā cōcupierat durā misramq; ageret seruitutē: mortuus spiritu volens: z corpe moriturus inuit;: deseretor eterne vite: etiam eterna nisi ḡra liberaret morte dānatus. Quisq; hmōi dānatoz vel nīmā vel iniustā putat: metri p̄fecto nescit: quāta fuerit iniquitas in peccādo vbi tāta erat non peccandi facilitas. Sicut em̄ abrae nō immerito magna obediētia p̄dicat;: qz vt occideret filium reā difficilima est impata: ita z in paradiso tāto maior inobediētia fuit: q̄nto id quod p̄ceptū est nullius difficultatis fuit. Et sicut obediētia scōi hois eo p̄dicabilior quo factus ē obediens vsq; ad mortē: ita inobediētia p̄mi hois eo detestabilior quo fact; est inobediēs vsq; ad mortē. Ubi em̄ magna ē inobediētie pena prop̄sita. z res a creatore facilis ipetrata. q̄s nam satis explicet q̄ntū malū sit nō obedire in re facili: z tāte p̄tatis impio: z tāto terrēti supplicioz. Deniq; vt breuit dicat; in illi pcti pena: qd inobediētie: nisi inobediētia retributa est: naz q̄ hois est alta miseria nisi aduersus eū ipm inobediētia eius ipi;: vt qm noluit. qd potuit qd non pōt velit. In paradiso em̄ etiam si non omnia poterat ante pctn;: quicqd tñ non poterat non

*Ex domo aia
sup p̄p̄tē*

Scfi. 22.

Phil. 2.

*Ubi dicitur
inflam q̄ fuit
penib;*

volebat: z ideo poterat oia que volebat. Nunc vero sicut in eius stirpe cognoscim;: z diuina scriptura testat; hō vanitati similis fact; est. Quis em̄ enumerat q̄ multa que non pōt velit: dū si bype. i. voluntate eius. ipe animus eius: eoq; i ferioz caro eius nō obtemperat;: Ipō nanc; inuito z anim; plerūq; turbat; z caro dolet z vererascit z morif;: z quicqd aliud patimur qd non pateremur inuiti: si volūtatē nre nra natura oimō atq; ex oib; p̄tibus obediret. At em̄ aliqd caro patif;: quo seruire nō sinif;. Quid interest vnde: dum tñ p̄ iusticiam dominantis dei cui s; diti seruire noluiimus: caro nra que nobis subdita fuerat non seruiendo molesta sit: q̄uis nos deo non seruiendo molesti nobis poruerimus esse nō illi; Neq; em̄ sic ille nostro vt nos seruicioz corpis indigem;: z ideo nra est qd p̄cipim; nō illi; pena qd fecimus. Dolozes porro qd dicitur carnis: aie sunt in carne z ex carne. Quid em̄ caro p̄ seipam sine aia: vel dolet vel cōcupiscit;: Sed cū cōcupiscere caro dicit; vl dolere: aut ipe hō est sicut disseruim;: aut aliqd aie qd carnis afficit passio: vel aspa vt faciat dolozē: vl leuis vt voluptatē. Sz dolor carnis tantūmō offensio est aie ex carne z quedā ab ei; passioe dissensio: sicut anime dolor que tristitia nuncupatur: dissensio est ab his q̄ nobis nolētib; acciderunt. Sed tristitia plerūq; p̄cedit mer;: q̄ t̄pe in aia est non in carne. Dolozē aut; carnis non p̄cedit vllus q̄si metus carnis: q̄ ante dolozē in carne sentiat;. Voluptatē vero p̄cedit appetit; qdā qui sentit in carne quasi cupiditas eius sic fames z sitis: z ea q̄ in genitalib; v̄sitat; libido nominat;: cu; hoc sit generale vocabulū ois cupiditatis. Mā z ipm irā nihil aliud esse q̄ vlciscendi libidinē veteris diffinierūt: q̄uis nōnūq; hō vbi vindicte nullus est sensus: etiā rebus inanimis irascat;: vt male scribentē stilum colli dat;: vel calamū frangat irat;. Uex z ista licet irrationabilior: tñ quedā vlciscendi libido est: z nescio qua. vt ita dixerim quasi vmbra retributionis: vt qui mala faciūt mala patiant;. Est igit; libido vlciscēdi q̄ ira dicit;: est libido habendi pecuniā: que auaricia: est libido quocūq; vincendi que peruicacia: est libido gloriandi q̄ iactantia nuncupat;. Sunt multe variet; libidines: quaz nonnullę habent etiā vocabula propria: quedam vero non hūt;. Quis em̄ facile dixerit: qd vocef libido dñandi: quā tñ plurimuz valere in tyrannozum animis etiaz auilia bella testant;. Capitulū. XVI

c. Ubi igit; sint multarū libidines rex tñ cū libido dicit;: neq; cui; rei libido sit addit;: nō sere assolet animo occurrere nisi illa

q̄ obscene ptes corpis exciāt. hęc at̄ sibi nō so-
lū ro: ū corp⁹ nec solū extrīsec⁹ vey etiā intrīsec⁹
vendicat: totūq; cōmouet hoīem ai simul affe-
cru cū carnīs appetitū p̄iuncto atq; p̄mixto: vt
ea voluptas sequat̄ qua maior: in corpis volu-
ptatib⁹ nulla est: ita vt momēto ipso tēpis q̄ ad
cius puenit̄ extremū: pene oīs acies ⁊ quasi vi-
gilia cogitatōis ob: uat̄. Quis aut̄ amic⁹ sapie
sanctorūq; gaudiorū: cōiugale agens vitā: si si-
cut apostolus monuit: sciēs vas suū pollidere
in sanctificatione et honore: nō i morbo deside-
rii sicut ⁊ gētes q̄ ignorant deum: non mallet si
posset sine hac libidine filios p̄create: vt etiā
in hoc serūde plis officio sic ei⁹ menti ea q̄ ad h̄
opus creata sunt: quēadmodū cetera suis q̄q;
opibus distributa mēbra seruiret: nutu volun-
tatis acta: nō est libidinis incitata: Sed neq;
ip̄i amatores hui⁹ voluptatis: siue ad p̄cubitus
p̄iugales: siue ad imūdicias flagicioz cum vo-
luerint cōmoueri: sed aliqui mor⁹ ille importu-
nus ē nullo p̄scēre: aliqui aut̄ desituit̄ ibiātē: ⁊
cum in aīo p̄cupiscētia ferueat: friger in corpē:
atq; ita mirū in modū non solū generādū volū-
tati: vey etiā lasciuendi libidini libido nō ser-
uit: ⁊ cum tota plerūq; menti cōhibēt̄ aduerse
tur nōnumq; ⁊ aduersus seipam diuidit̄: cōmo-
toz aīo in cōmouēdo corpē seipā non sequitur
Erit huius libidinis *La. XVII.*
maxime pudet: merito ⁊ ip̄a mēbra
que suo quodā: vt ita dixerim: iure nō
oīmodo ad arbitriū nostz mouent̄: aut nō mo-
uent̄: pudenda dicunt̄: q̄ ante p̄ctm hoīs non
fuerūt. Hā sicut scriptū est: Nudi erāt ⁊ non cō-
fundebant̄: nō q̄ eis sua nuditas essz incogni-
ta: s̄ turpis nuditas nōdū erat: q; nōdū libido
mēbra illa p̄ter arbitriū cōmouebat: nondū ad
hoīs inobediētā redarguendā sua inobediē-
tia caro quodāmo testimoniū phibeat. Hęc
em̄ celi creati erāt vt imperitū vulg⁹ opinatur
quiquidē ⁊ ille vidit̄ aīalia quib⁹ nōia imposuit
⁊ de illa legit̄ Vidit̄ mulier q; bonū est lignū in-
escā: ⁊ q; placet oculis ad videndū. P̄tebāt q;
oculi eoz: sed ad hoc nō erant apti: hoc est non
attenti: vt cognoscerēt qd̄ eis indumēto grē p̄-
staref: qm̄ mēbra eoz volūtati repugnare ne-
sciebāt. Qua grā remota: vt pena reciproca in
obediētia plecteret̄: exstitit̄ in mortū corpis qd̄
impudēs nouitas: vñ esset̄ indecēs nuditas: fe-
cit̄ attentos reddiditq; p̄fufos. Hinc est q; po-
steaq; mandatū dei apta trāsgressione violaff
scriptū est de illis. Et apti sunt oculi amboz et
cognouerūt qz nudi erāt: ⁊ p̄fuerūt folia ficī et
fecerūt sibi campestria. Aperti sunt inquit̄ ocū-
li amboz: non ad videndū: nam ⁊ antea vide-

bant: sed ad discernendū inter bonum qd̄ amē-
serant: ⁊ malū i quo ceciderāt. Cū ⁊ ip̄z lignū
eo q; istā faceret dinoscētā: si ad v̄scendū cō-
traveritū tangeret̄: ex ea re nomen accepit: ⁊
appelleret̄ lignū scie boni ⁊ mali. Expta chim-
morbi molestia: euidentior fit etiā iocunditas
sanitatis. Lognouerūt q; qz nudi erant: nudatī
scz ea grā qua fiebat vt nuditas corpis nulla
eos lege peccati menti eoz repugnāte confun-
deret. Hoc itaq; cognouerūt qd̄ facili⁹ ignora-
rent: si deo credētes ⁊ obediētes non cōmitte-
ret q; eos cogeret expiri: infideliras ⁊ inobediē-
tia qd̄ noceret. P̄: unde p̄fusi inobediētia car-
nis sicut tanq; teste pena inobediētie sue: p̄fuerūt
folia ficī ⁊ fecerūt sibi campestria. i. succinctoria
genitaliū. Hā qd̄ā interptes succinctoria po-
fuerūt. Porro aut̄ cāpestria latinū quidē ver-
bū est: sed ex eo dictū q; iuuenes q; nudi exerce-
bant̄ in campo pudēda opiebant̄ vñ qui ita suc-
cincti sunt cāpestratos vulg⁹ appellat. Qd̄ ita
q; aduersus dānatā culpā inobediētie volun-
tatē libido inobediēter mouebat: verecūdia
pudenter tegebat. Ex hoc oēs gentes qm̄ ab il-
la stirpe p̄create sunt vsq; adeo tenent̄ insitu
pudēda velare: vt qd̄ā barbari illas corpis par-
tes: nec in balneis nudas habeāt: sed cū earū
tegmentis lauāt. P̄ opacas q; indie solitu-
dines: cum qd̄ā nudi philosophent̄: vñ gymno-
sophiste nominant̄: adhibēt̄ tñ genitalib⁹ regu-
menta: qb⁹ p̄ cetera mēbroz carēt. *La. XVIII.*
Pus vō ip̄m qd̄ libidine tali pagis: si
solū in quibusq; stupris vbi latebre ad
subterfugiēda humana iudicia requi-
runt: vey etiā in vsu scōtoz quā terrena ciuile-
tas licitā turpitudinē fecit: quis id agat qd̄ ei⁹
ciuitatis nulla lex vindicat: deuitat̄ tñ publicū
etiā p̄missa atq; impūta libido p̄spectū: ⁊ vere-
cūdia naturali habēt̄ p̄uisum lupanaria ip̄a se-
cretū: faciliusq; potuit impudicitia nō habere
vincula phibitōis q; impudētia remouere lari-
bula ill⁹ feditatis. S; hac etiā ip̄i turpes turpi-
tudinē vocant: cui⁹ s; sint amatores: ostentato-
res esse nō audent. Quid cōcubit⁹ cōiugalis
qui fm̄ matrimonialiū p̄scripta tabulaz p̄creā-
doz fit cā liberoz? Hōne ⁊ ipse q; sit licitus et
honest⁹: remotū ab arbitriū cubile p̄quirat? Hō-
ne oēs famulos atq; ip̄os etiā p̄anyim⁹ hos ⁊ qf
cūq; ingredi quibet necessitudo p̄miserat ante
mittit foras: q; vel blandiri cōiunx p̄iugi incipi-
at? Et qm̄ sicut ait̄ et̄ qd̄ā rōani maxim⁹ auctor
eloquij: oīa recte facta i luce se collocari volūt
id est appetit̄ sciri: hoc recte factū sic appetit̄ sci-
ri vt tñ erubescat̄ videri. Quis em̄ nescit̄ vt si-
lij p̄creent̄: quid inter se cōiuges agāt: qm̄ qdē
D 2

Ibidem.

Arto venter
vlt er monitro

vt id agat tanta celebritate ducunt vxores: et
tñ cum agat vñ filij nascant: nec ipsi filij si q̄ inde
iam nati sunt testes fieri pmittunt. Sic em̄ hoc
recte factū ad sui noticiā lucē appetit aiox: vt tñ
refugiat oculoꝝ. Tñ hoc: nisi q̄ sic gerit qd̄ de-
ceat ex natura: vt etiā quod pudeat comitetur
ex pena.

Capitulum XIX

b Inc est q̄ r illi pbi q̄ veritati ppius ac
cesserūt: irā atq̄ libidinē vitiosas ani-
mi ptes esse p̄fessi sunt: eo q̄ turbide atq̄ inoz-
dinate mouerent ad ea etiā que sapia p̄petra-
ri verat: ac p̄ hoc op̄ habere moderatrice mēte
atq̄ rōne. Quā p̄te animi tertiā velut in arce q̄
dam ad istas regendas p̄hibēt collocatā: vt illa
impante istis seruientib⁹ possit in hoīe iusticia
ex oi animi pte p̄seruari. Ibe igit ptes q̄s et in
hoīe sapiēte ac tpante fatent esse vitiosas: vt
eas ab his reb⁹ ad quas iniuste mouent: mens
cōpescēdo r̄ cohibēdo refrenet ac reuocet: atq̄
ad ea pmittat que sapie lege p̄cessa sunt: sic irā
ad exercendā iustā coercionē: sicut libidinē ad
ppagande plis officii: be in q̄ ptes i paradiso an-
te pctm̄ vitiose nō erant. Ido em̄ p̄tra rectā vo-
luntatē ad aliqd̄ mouebant: vñ necesse eēt cas-
rōnis tanq̄ frenis regentib⁹ abstinere. Itaq̄
nūc ita mouent r̄ ab eis q̄ tpanter r̄ iuste r̄ pie
viuūt: alias facili⁹: alias difficili⁹ tñ cohibendo
r̄ refrenādo modificant: nō est vtiq̄ sanitas ex
natura: sed lāguoz ex culpa. Quā ite opa ali-
arūq̄ affectionū in quibusq̄ dictis atq̄ factis n̄
sic abscondit verecūdia vt opa libidinis q̄ sunt
genitalib⁹ mēbris: qd̄ cause est: nisi q̄ in ceteris
mēbra corpis non ip̄e affectōes: sed cū eis p̄sen-
serit voluntas mouet: q̄ i vsu coz oīno dñat: nā
quisq̄ verbū emittit iratus vel etiā quēq̄ p̄cu-
tit: non posset hoc facere nisi lingua r̄ man⁹ iu-
bente quodāmo voluntate mouerēt: que mē-
bra etiā cū ira nulla est mouent eadē volunta-
te. At q̄o gēitales corpis ptes ita libido suo iuri
quodāmo mancipauit: vt moueri non valeāt:
si ip̄a defuerit r̄ nisi ip̄a vel vltro v̄l excitata sur-
rexit. Hoc est qd̄ pudet: hoc est q̄ inuentiuoz
oclos erubescēdo deuitat: magisq̄ fert hō spe-
ctantiū multitudinē qñ iniuste irascit hoi: q̄ v̄l
vni⁹ aspectū qñ iuste miscet vxori.

Ca XX

b Scilli canini pbi: hoc ē cynici n̄ vide-
rūt p̄ferētes p̄tra humanā verecundi-
am: qd̄ aliud q̄ caninā: h̄ est imundā
impudētemq̄ sniaz: vt sez qñ iustū est qd̄ fit cū
vxore palā nō pudeat id agere: nec in vico nec
plata q̄libet p̄ugalē cōcubitū deuitare: Tūc
tñ p̄ d̄ naturalis opinionē ei⁹ erroris. Itaq̄ r̄
si p̄hibent hoc aliqñ gloriabundum fecisse dio-
genem: ita putantē sectā suā nobilioꝝ futurā.

*Quoniam p̄t v̄l
v̄l q̄d̄ r̄ canina*

si in hoīm memoriā insignior eius impudentia
figeret. postea tñ a cynicis fieri cessatum est:
plusq̄ valuit pudor: vt erubescerēt hoīes hoīb⁹
q̄ error vt hoīes canibus esse similes affectarēt
Tñ r̄ illū vel illos q̄ hoc fecisse referunt potius
arbitroz p̄cumbētū mot⁹ de disse oculis hoīm
nescientiū qd̄ sub pallio gereret. q̄ humano p̄
mente p̄spectu potuisse illā pagi voluntatē. Ibi
em̄ pbi non erubescerēt videri se velle p̄cūbe-
re: vbi libido ip̄a erubesceret surgere. Et nunc
videm⁹ adhuc esse p̄bos cynicos: Ibi em̄ sunt q̄
non solū amicum pallio veruētā clauā ferūt
nemo tñ eoz audet h̄ facere: qd̄ si aliq̄ auficēt
vt nō dicā icrib⁹ lepidantiū: certe p̄puentū sa-
liuis obzuerent. Pudet igit hui⁹ libidinis hūa-
nā sine vlla dubitatōe naturā r̄ merito pudet.
In ei⁹ q̄ppe inobediētia q̄ genitalia corpis mē-
bra solis suis motib⁹ subdidit r̄ potestate volū-
tatis eripuit: satis onidit qd̄ sit hoīs illi p̄me in-
obediētie retributū: qd̄ in ea pte maxie op̄ru-
it apparere qua generat ip̄a natura: q̄ illo p̄mo
r̄ magno in deteri⁹ est mutata pctō: a cuius ne-
xu nullus eruit: nisi id qd̄ cum oīs in vno eēt i-
cōez p̄niciē p̄petratū est: r̄ dei iusticia vindica-
tū: dei grā in singulis expiet.

Ca XXI

a Vbi itaq̄ vt credam⁹ illos p̄iuges in
paradiso p̄stitutos p̄ hanc libidinē de q̄
erubescēdo eadē membra tēperūt im-
pleturos fuisse: qd̄ in sua b̄ndictione deus dixit
Rescite r̄ multiplicamini: r̄ implete terrā. p̄
pctm̄ quippe orta est hec libido: post pctm̄ cā na-
tura nō impudens amissa p̄tate cui corp⁹ ex oi
pte seruiebat: sensit: attēdit: erubuit: opuit. Il-
la vero b̄ndictio nuptiaz vt p̄iugati c̄lscerēt r̄
multiplicarent r̄ impleant terrā: q̄uis r̄ in de-
linquentib⁹ māserit: tñ anteq̄ delinquerēt da-
ta est vt cognoscerent p̄creationē filioꝝ ad glo-
riā p̄nubij non ad penā p̄tinere pcti. Sed nunc
hoīes p̄fecto illi q̄ fuit in paradiso felicitatis
ignari nisi p̄ hoc q̄ exp̄ti sunt: i libidinez de q̄
videm⁹ ip̄am etiā honestatē erubescere nupti-
arū: nō potuisse gigni filios opinant: aliū sc̄p̄ru-
ras diuinas: vbi legit post pctm̄ puduisse nudi-
tatis r̄ pudenda esse p̄tecta p̄sus non accipie-
tes sed infidelit̄ irridentes: alij dō q̄uis eas ac-
cipiant r̄ honozēt: illud tñ qd̄ dictū est Rescite
r̄ multiplicamini: non fm carnalē secunditatē
volunt intelligi: q̄ r̄ fm aīaz legit tale aliquid
dictū. Multiplicabis in aīa mea virtutem: vt
id qd̄ in genesi sequit. Et implete terrā r̄ dñas-
mini eius: terrā intelligant carnem quā p̄sen-
tia sua implet anima ei⁹ q̄ maxime dñat cum in
virtute multiplicat. Carnalis aut̄ fetus sine li-
bidine que post peccatum exorta: in p̄spectā cō-

Sci

Sci

Sci

Sci

Sci

D. m. a. l. o. q.

fusa. velata est. nec tunc nasci potuisse: sicut ne
q; nunc possunt: nec in paradiso futuros fuisse. s;
foris sicut & factu est. Nam posteaq; inde dimis-
si sunt ad gignendos filios coierunt: eosq; ge-
nuerunt. **Capitulum. XXII.**

B Quis aut nullo modo dubitamus fin be-
nedictione dei crescere & multiplica-
ri & implere terram donu esse nuptiarum quas de-
aui pecti hois ab initio constituit. creando mascu-
lu & feminam: qui sex^o euidentis vtiq; in carne est
huic quippe opⁱ dei etia benedictio ipa subiun-
cta est: Nam cum scriptura dixisset: Ad masculu et
feminam fecit eos: continuo subdidit: & bndixit eis
de^o dicens. Crescite & multiplicamini & imple-
te terram: & dominamini eius. **Que** oia q; nō in
cōuenienter possunt etiā ad intellectu spiritalē
referri: masculu tñ & feminā nō sicut simile ali-
quid etiā in hoie vno intelligi pot: q; videlicet
in eo aliud est qd regit: aliud qd regit: sed sicut
evidentissime apparet i diuersi sex^o corpib^o ma-
sculu & feminā ita creatos: vt plerq; generando
crescerent & multiplicarent & implerēt terram
Cui snia tam euidenti magne absurditatis est re-
luctari. **Requ** em d spū qui impat et carne q ob-
tempat: aut de aīo rōnali q regit: & irrōnali cu-
piditate q regit: aut de virtute contemplatiua q
excellit: & de actiua que subdit: aut d intellectu
mentis & sensu corpis: sed apte de vinculo pū-
gali quo inuiscē sibi vterq; sex^o obstringit dñs i
terrogat^r vtrū liceret quacuq; causa dimittere
vros: qm ppter duriciā cordis israelitarū moy-
ses dari libellū repudiū pmisit: rñdit atq; ait: nō
legistis: q; q fecit hoiem ab initio masculu & fe-
minā fecit eos & dixit: Prop^r hoc dimittet ho-
mo p̄m̄ & matrē & adherēbit vrosi sui: & erūt
duo in carne vna. Itaq; iā non sunt duo s; vna
caro. **Qd** g deus iunxit hō non sepet. **Lertuz**
est igit masculu & feminā ita p̄mitos institutos
vt nunc hoies duos diuersi sexus videm^r & no-
uimus. **Unū** aut dicit: vel ppter iunctōz v^l p-
pter originē femine: q de masculi latere creata
est. **Nā** & ap̄ls p hoc p̄m̄ q deo instituente p̄ces-
sit exemplū: singulos quosq; admonet vt viri
vroses suas diligant. **La. XXIII.**

Quisq; aut dicit si fuisse coituros nec
gnaturos nisi peccassent: qd dicit nisi
pp̄ nūerositatē sanctorū necessariū hois fuisse
pecti: **Si** em nō peccādo solt remanerēt: q; sic
putāt nisi peccassent generare non possent: p-
fecto vt non soli duo iusti hoies possent eē: sed
mlti: necessariū pectū fuit. **Qd** si credere absur-
dū est: illud pot^r est credendū q; sc̄oꝝ nume-
rus quant^r cōplende illi sufficit bñssime ciuita-
ti: tant^r existeret & si nemo peccasset qnt^r nunc

Ephe. 5.
q **U**isq; aut dicit si fuisse coituros nec
gnaturos nisi peccassent: qd dicit nisi
pp̄ nūerositatē sanctorū necessariū hois fuisse
pecti: **Si** em nō peccādo solt remanerēt: q; sic
putāt nisi peccassent generare non possent: p-
fecto vt non soli duo iusti hoies possent eē: sed
mlti: necessariū pectū fuit. **Qd** si credere absur-
dū est: illud pot^r est credendū q; sc̄oꝝ nume-
rus quant^r cōplende illi sufficit bñssime ciuita-
ti: tant^r existeret & si nemo peccasset qnt^r nunc

p dei gram de multitudine colligit p̄ctōz quo-
usq; filij huius sc̄i generāt & generant. **Et** idē
ille nuptie digne felicitate paradisi p̄ctū n̄ fuis-
set: & diligendā plē gignerēt: & pudendā libidi-
nē non haberēt. **Sed** quō id fieri posset: nūc nō
est quo demōstret exemplo. **Rec** ideo tñ incre-
dibile debet videri etiā illud vñū sine ista libidi-
ne volūtati potuisse seruire: cui tot mēbra nūc
seruiunt. **At** vero man^r & pedes mouem^r cum
volum^r ad ea q; his mēbris agenda sunt sine vl-
lo reusu tanta facilitate quā: a & i nob^r & i alijs
videm^r maxie i artificib^o: quozūq; opm corpa-
liū: vbi ad exercendā infirmiorē tardiorēq; na-
turā agilioꝝ accessit industria: & nō credim^r ad
opus generatōis filioꝝ si libido nō fuisset: que
peccato inobediētie retributa est: obediēt ho-
minib^o ad volūtatis nutū s̄i: vt cetera potuisse
illa mēbra seruire. **Nōne** cicero in libro de re
publica cū de impioꝝ differentia disputaret: et
hui^o rei similitudinē ex natura hois assumeret
vt filijs dixit impari corpis mēbris ppter obedi-
endi facilitatē: vitiosas xō animi ptes vt fuos
aspioꝝ impio coerceri: **Et** vtiq; ordie natura-
li anim^o antepōit corpⁱ: & tñ ipē anim^o impari
corpⁱ facili^r q; sibi. **Uerū** tñ heclibido de q; nunc
differim^r eo magis erubescēda existit: q; anim^o
in ea nec sibi efficaciter impar vt oīno non libe-
at: nec oīno corpⁱ vt pudēda mēbra volūtas
potiusq; libido cōmoueat. **Qd** si ita esset: pudē-
da nō essent. **Hunc** xō pudet aim resisti sibi a
corp^e: qd ei natura inferiorē subiectū est. **In**
alijs q; ppe affectiōib^o cū sibi resistit iō minus pu-
det: q; cum a seipō vincit: ipē se vincit: & si in or-
dinate atq; vitiose: q; ex his p̄tib^o q; rōni subijci
dñt: tñ a p̄tib^o suis ac p hoc vt dictū est a seipso
vincit. **Nā** cum ordinate se anim^o vincit vt irrō-
nales mot^o eius mēti rōniq; subdanē: si rñ & illa
deo subdita est laudis atq; virtutis est. **Ab** inus-
tamen pudet cum sibi anim^o ex vitiose suis p̄ti-
bus non obtempat: q; cum ei corpus qd alterū
ab illo atq; infra illū est: & cui sine illo vlla na-
tura non viuit: volēti iubentiq; nō cedit. **Sz** cū
alia mēbra retinent volūtatis impio: sine qbus
illa q; ptra voluntatē libidine p̄citant id qd ap-
petūt implere non p̄t: pudicia custodit: non
amissa: s; non pm̄ssa delectatōe p̄cti. **hūc** reni-
sun: hāc repugnātiā: hāc volūtatis & libidis rē-
tam. vel certe ad volūtati sufficiētiā libidis in-
dulgētiā: pculdubio nisi culpabilis inobediētia
pleterēt: in paradiso nuptie nō haberēt: s; volū-
tati mēbra illa vt cetera cūcta seruiret. **Ita** gen-
tale aruū vas in hōp^o creatū semiare: vt nūc
terrā man^r: & qd mō de hac re nobis volētib^o
diligēt^r disputare verecūdia resistit: & cōpellit

*Tulli^o i li
bro de res
pub.*

*bona q̄ habet
falsus s̄*

potest id fieri q̄ vis: id velis q̄ possis: non tñ
ideo beatus est: quia patienter miser est. Bea
ta quippe vita si nō amat: non habet. Porro si
amat & habet: ceteris omnibus rebus excellen
tius necesse est amari: qm̄ ppter hanc amandū
est quicqd aliud amat. Porro si tantū amatur
quātū amari digna est: nō em̄ beatus est a quo
ipsa beata vita nō amat vt digna est: fieri nō p̄t
vt eā q̄ sic amat nō eternā velit. Tunc igit bea
ta erit: qm̄ erit eterna.

La. XXVI.

¶ *Thi. j.* **V**iebat itaq; hō in paradiso sicut vole
bat: q̄ diu hoc volebat quod deus iusse
rat. ¶ **V**iebat fruens dō ex q̄ bono erat
bonus: viuebat sine vlla egestate: ita semp vi
uere habēs in potestate. Libus aderat ne esu
ririt: potus ne sitiret: lignū vite ne illū senecta
dissoluēt: nihil corruptōis ī corpe v̄t ex corpe vl
las molestias vllis ei⁹ sensib⁹ ingerebat. Bull⁹
intrinsecus morbus: nullus ictus metuebat ex
trinsec⁹. Sūma in carne sanitas: in aīa tanto
trāquillitas: sicut in paradiso nullus estus aut
frigus: sic in eius habitatore nulla ex cupidita
te vel timore accedebat bone voluntatis offen
sio. Nihil oīno triste: nihil erat inaniter letum:
gaudiū verū p̄petuabat ex deo: in quē flagra
bat charitas ex corde puro & p̄scientia bona: &
fide nō ficta: atq; iter se piugū fida ex honesto
amore societas: cōcoris mentis corpisq; vigilia
& mandati sine labore custodia. Non lassitudo
fatigabat otiosum: nō somnus p̄mebat inuitū
In tanta facilitate rex & felicitate hōini: absit
vt suspicemur nō potuisse p̄lem feri sine libidi
nis morbo: sed eo voluntatis nutu mouerent il
la mēbra quo cetera: & sine ardoris illecebroso
stimulo cū tranquillitate animi & corpis nulla
corruptiōe integritatē infunderet gremio ma
ritus vxoris. Neq; em̄ q; experientia p̄bari nō
potest: ideo credendū nō est qm̄ illas cor: poris
ptes nō ageret turbidus calor: sed spontanea
potestas sicut opus esset adhiberet: ita tūc po
tuisse vtero piugis salua ītegritate feminei ge
nitalis virile semen īmitti: sicut nunc potest ea
dem integritate salua ex vtero virginis fluxus
menstrui cruoris emitti. Eadē quippe via pos
set illō inijci: qua hoc potest eijci. Et em̄ ad pa
riendū nō doloris gemitus s̄ maturitatis īpul
sus feminea viscera relaxaret: sic ad fetandū &
p̄cipiendū nō libidinis appetitus: s̄ volūtarius
v̄sus naturā vtrāq; piūgeret. De rebus em̄ lo
q̄mur nūc pudendis: & iō q̄uis aūq; eaz̄ pude
ret quales esse potuissent conijciamus vt pos
sumus: tamen necesse est vt nostra disputatio
magis frenetur ea: que nos reuocat verecun
dia: q̄ eloquentia que nobis parū sup̄petit ad

iuuetur. Nam cum id quod dico nec ipsi exper
ti fuerint qui experiri potuerunt: quoniam poc
cupante peccato exilium de paradiso ante me
ruerunt: q̄ sibi in opere serende pp̄paginis trā
quillo arbitrio conuenirent: quō nunc cuz ista
commemorant sensibus occurrit humanis: nō
si experientia libidinis turbide non coniectu
ra placidē voluntatis: hinc est q̄ impedit lo
quentem pudor: & si non deficiat ratio cogitant
tem. ¶ **T**erunt tamē omnipotēti deo summo: ac
sūme bono creatori oīm naturarū: voluntatū
aut bonarū adiutori ac remuneratori: malarū
autem relictōri & damnatori: vtrarūq; ordi
natori: non defuit vtiq; consilium quo certū nu
merum ciuū in sua sapientia p̄destinatus est
am ex damnato genere humano sue ciuitatis
impleret: non eos iā meritis: qm̄ q̄dez vniuersa
massa tanq; viciata radice damnata est: s̄ gra
tia discernens: & liberatis nō solū de seip̄s: ve
rum etiā de nō liberatis qd eis largiat ostēdēs.
¶ Non em̄ debita sed gratuita bonitate tunc se
quisq; agnoscit erutum malis: cum ab eorum
hominū p̄sonis sit immunis: cum quibus illi iu
sta esset pena communis. ¶ **E**rgo non crea
ret deus quos peccaturos esse p̄sciuit: qm̄ q̄
dem in eis & ex eis & quid eorum culpa merere
tur: & quid sua gratia donare posset ostēderet:
nec sub illo creatore ac dispositore peruersa in
ordinatio delinquentium rectum peruerteret
ordinem rerum.

Capit. XXVII.

¶ **R**oīde peccatores & angeli & homi
nes nihil agūt quo impediāt magna
opera dñi exquisita in om̄es voluntas
tes eius. ¶ **Q**m̄ qui p̄uidenter atq; oīpotenter
sua cuiq; distribuit non solū bonis verū etiā ma
lis bene vti nouit. Ac p̄ hoc p̄pter meritum p̄
me male voluntatis ita damnato atq; obdura
to angelo malo vt iam bonam voluntatem vl
terius non haberet: bene vtens deus: n̄r non
p̄mitteret vt ab illo primus homo qui rectus:
hoc est bone voluntatis creatus fuerat tēpta
ret: qm̄ quidem sic erat institutus: vt si de adiu
torio dei fideret bonus homo malum angelū
vinceret: si autem creatorem atq; adiutorem
deum sup̄be sibi placendo desereret vinceret:
meritū bonū habens in adiuta diuinitus volū
tate recta: malum vero in deserente deū volū
tate peruersa: q; & ip̄m fidere de adiutorio dei
non quidez posset sine adiutorio dei: nec tamē
ideo ab his diuine gratie beneficijs sibi placen
do recedere non habebat in potestate. ¶ Nam
sicut in hac carne viuere sine adiuuētis alimē
torum in potestate non est: non autem in eay
uere in potestate est: qd faciūt q̄ seip̄os necāt

Ps. 110.

ita bene in ea viuere sine adiutorio dei etiā in paradiso nō erat in potestate: erat autē in prāte male viuere: sed beatitudine nō pmanura: et pena iustissima securura. Lū igif huius futuri casus hūani deus nō esset ignarus: cur cū non sineret inuidi angeli malignitate tēptari: nullo mō qdem qd vinceref incertus: s̄ nihilominus p̄cius qd ab eius semine adiuto sua gratia idē ipse diabolus fuerat sanctorū gl̄ia maior vincendis. Ita factū est vt nec deū aliquid futuroz lateret: nec p̄ciēdo quocūq; peccare cōpelleret: et quid esset inter p̄p̄iā cuiusq; p̄sumptionem et suam tuitionem: angelice et hūane rōnali creature p̄sequēti expientia demonstraret. Quis em̄ audeat credere aut dicere vt ne q̄s āgel⁹ neq; hō caderet in dei prāte nō fuisse: S; hoc eoz prāti maluit nō auferre: atq; ita et q̄ntū mali eoz supbia et q̄ntū boni sua gr̄a valeret ostendere. La. XXVIII.

Ecerunt itaq; ciuitates duas amores duo: terrenā: scz amor sui vsq; ad p̄tem p̄tū dei: celestē x̄o amor dei: vsq; ad con-

temptū sui. Deniq; illa in seipsa: hec in dño gloriā. Illa em̄ querit ab hominibus gl̄iam: huic autē deus p̄scientie testis maxima ē gloria. Illa in gl̄ia sua exaltat caput suum: hec dicit deo suo: gloria mea et exaltans caput meuz. Illi in p̄ncipibus eius: vel in eis quas subiugat nationib⁹ dñandi libido dñatur in hac seruiūt inuicē in charitate: et p̄positi consulendo: et subditi ob-

temperando. Illa in suis potētibus diligit virtutem suā: hec dicit deo suo: diligam te dñe virtus mea. Ideoq; in illa sapientes eius s̄m hominē viuētes aut corporis aut animi sui bona aut vtriusq; sectati sunt: aut q̄ potuerūt cognoscere deū: nō vt deū honorauerūt vel gratias egerūt: sed euauerūt in cogitationibus suis: et q̄bscuratū est insipiens cor eoz: dicētes em̄ se esse sapientes: id ē dñante sibi superbia in sua sapientia sese extollentes stulti facti sunt: et imitauerūt gl̄iam incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs: et voluc̄: et quadrupedū et serpentiu. Ad huiuscemodī em̄ simulacra adoranda vel duces populoz v̄l sectatores fuerūt: et coluerūt atq; seruiuerunt creature potius q̄ creatori qui est benedictus in secula. In hac autē nulla est hoīs sapiētia nisi pietas qua recte colitur verus de⁹: id ē expectans p̄miū in societate sanctorū: nō solū hoim verū etiam et angeloz: vt sit deus omnia in omnibus amen.

Explicitus est liber decimusquartus. Incipiunt capitula libri quintidecimi.

Roma. i. De duobus ordinibus generatōis hūane in diuersos fines ab initio procurantis. De filijs carnis et filijs p̄missionis. De sterilitate sare quā deigr̄a fecūdas. De terrene ciuitatis concertari (uitone vel pace. De primo terrēne ciuitatis auctore fratricida cui⁹ impietati romane vrbis conditor germani cede r̄iderit. De languorib⁹ quos ex pena peccati etiam ciues ciuitatis dei in hui⁹ vite p̄grinatione patiunt: et a quib⁹ deo mendente sanantur. De causa et pertinacia sceleris cayn quē a facinore concepto nec dei sermone uocauit. Que rō fuerit vt cayn inf̄ principia generis hūani p̄deret ciuitatem. De longa vita hominum que fuit ante diluuium: et de ampliore humanoz corporum forma. De differentia qua inter hebreos et nostros codices vidēt annoz numeri dissonare. De annis matufalē cui⁹ etas q̄tuor: decem annis videt diluuium excedere. De opinione eoz qui p̄mox tempoz homines tam longeuos q̄ scribitur fuisse non credunt. An in dinumeratione annoz hebreoz magis q̄ septuaginta interpretum sit sequenda auctoritas. De pilitate annoz q̄ q̄sdē q̄bus nūc spacijs et in p̄onibus schis p̄currerunt. An credibile sit p̄mi sc̄li viros vsq; ad eā etatē qua filios generasse referuntur a cōcubitu p̄tinuisse. De iure p̄iugioz: q̄ dissil̄ a subsequenti bus matrōis habuerint p̄ma p̄nubia. De duob⁹ ex vno genitore p̄creatis paribus atq; principibus. Quid signatū sit in abel et serh et enos: qd̄ aparet ad x̄pm et corpus eius: id ē ecclesiam pertinere.

Roma. i. De significatione que in enoch translatione monstrat. De eo q̄ cayn successio i octaua ab adā generatōe claudif: et in posteris ab eo de patre adā noe decim⁹ inuenif. Qua rōne cōmemorato enoch q̄ fuit filius cayn: totū generatōis ei⁹ vsq; ad diluuium sit continuata narratio: cōmemorato autem enos qui fuit filius

i De duobus ordinibus generatōis hūane in diuersos fines ab initio procurantis.
 ij De filijs carnis et filijs p̄missionis.
 iij De sterilitate sare quā deigr̄a fecūdas.
 iiii De terrene ciuitatis concertari (uitone vel pace.
 v De primo terrēne ciuitatis auctore fratricida cui⁹ impietati romane vrbis conditor germani cede r̄iderit.
 vi De languorib⁹ quos ex pena peccati etiam ciues ciuitatis dei in hui⁹ vite p̄grinatione patiunt: et a quib⁹ deo mendente sanantur.
 vii De causa et pertinacia sceleris cayn quē a facinore concepto nec dei sermone uocauit.
 viii Que rō fuerit vt cayn inf̄ principia generis hūani p̄deret ciuitatem.
 ix De longa vita hominum que fuit ante diluuium: et de ampliore humanoz corporum forma.
 x De differentia qua inter hebreos et nostros codices vidēt annoz numeri dissonare.
 xi De annis matufalē cui⁹ etas q̄tuor: decem annis videt diluuium excedere.
 xij De opinione eoz qui p̄mox tempoz homines tam longeuos q̄ scribitur fuisse non credunt.
 xiii An in dinumeratione annoz hebreoz magis q̄ septuaginta interpretum sit sequenda auctoritas.
 xiiii De pilitate annoz q̄ q̄sdē q̄bus nūc spacijs et in p̄onibus schis p̄currerunt.
 xv An credibile sit p̄mi sc̄li viros vsq; ad eā etatē qua filios generasse referuntur a cōcubitu p̄tinuisse.
 xvi De iure p̄iugioz: q̄ dissil̄ a subsequenti bus matrōis habuerint p̄ma p̄nubia.
 xvij De duob⁹ ex vno genitore p̄creatis paribus atq; principibus.
 xviii Quid signatū sit in abel et serh et enos: qd̄ aparet ad x̄pm et corpus eius: id ē ecclesiam pertinere.
 xix De significatione que in enoch translatione monstrat.
 xx De eo q̄ cayn successio i octaua ab adā generatōe claudif: et in posteris ab eo de patre adā noe decim⁹ inuenif.
 xxi Qua rōne cōmemorato enoch q̄ fuit filius cayn: totū generatōis ei⁹ vsq; ad diluuium sit continuata narratio: cōmemorato autem enos qui fuit filius

Explicitus est liber decimusquartus. Incipiunt capitula libri quintidecimi.